

KLASSE

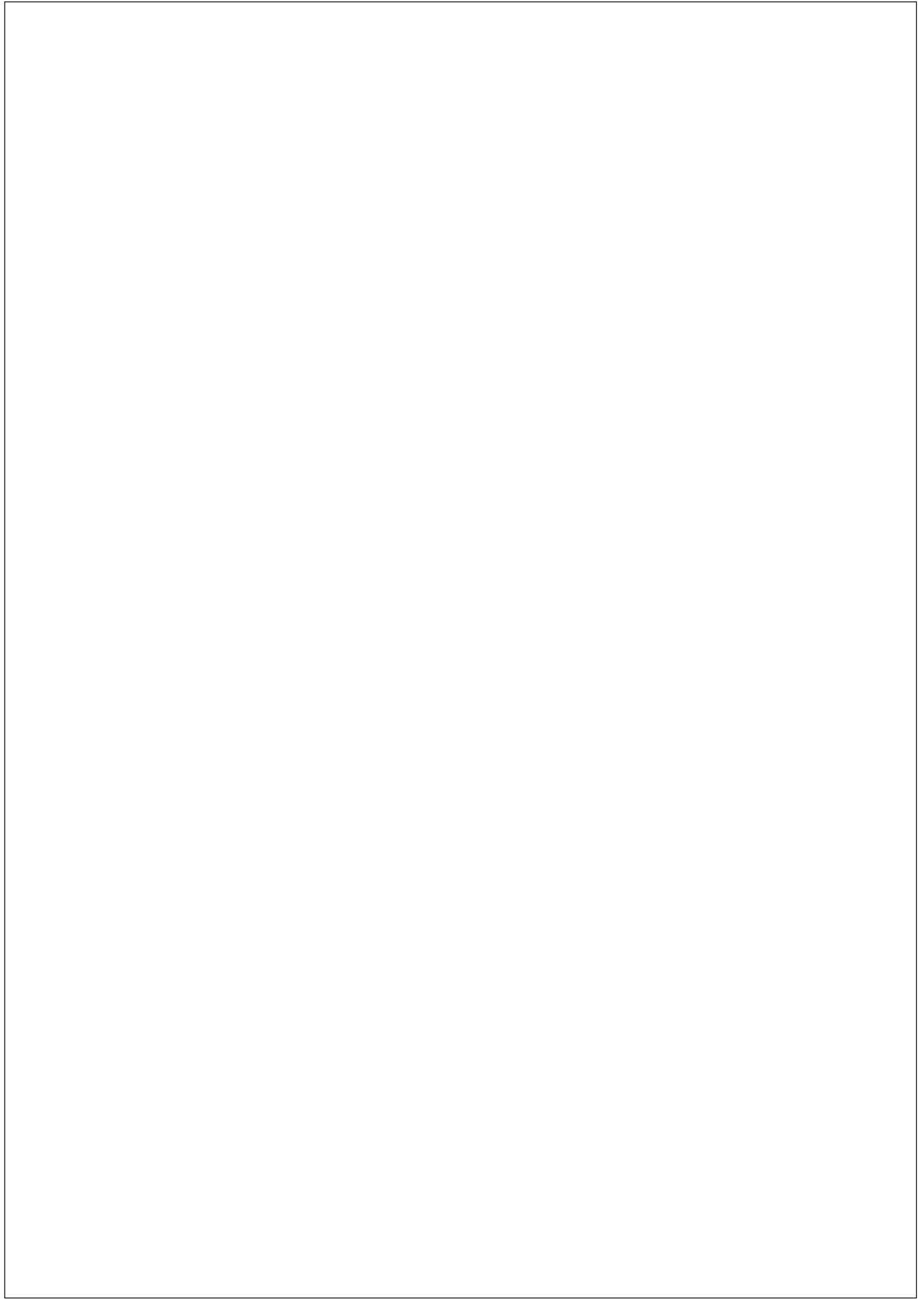
Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

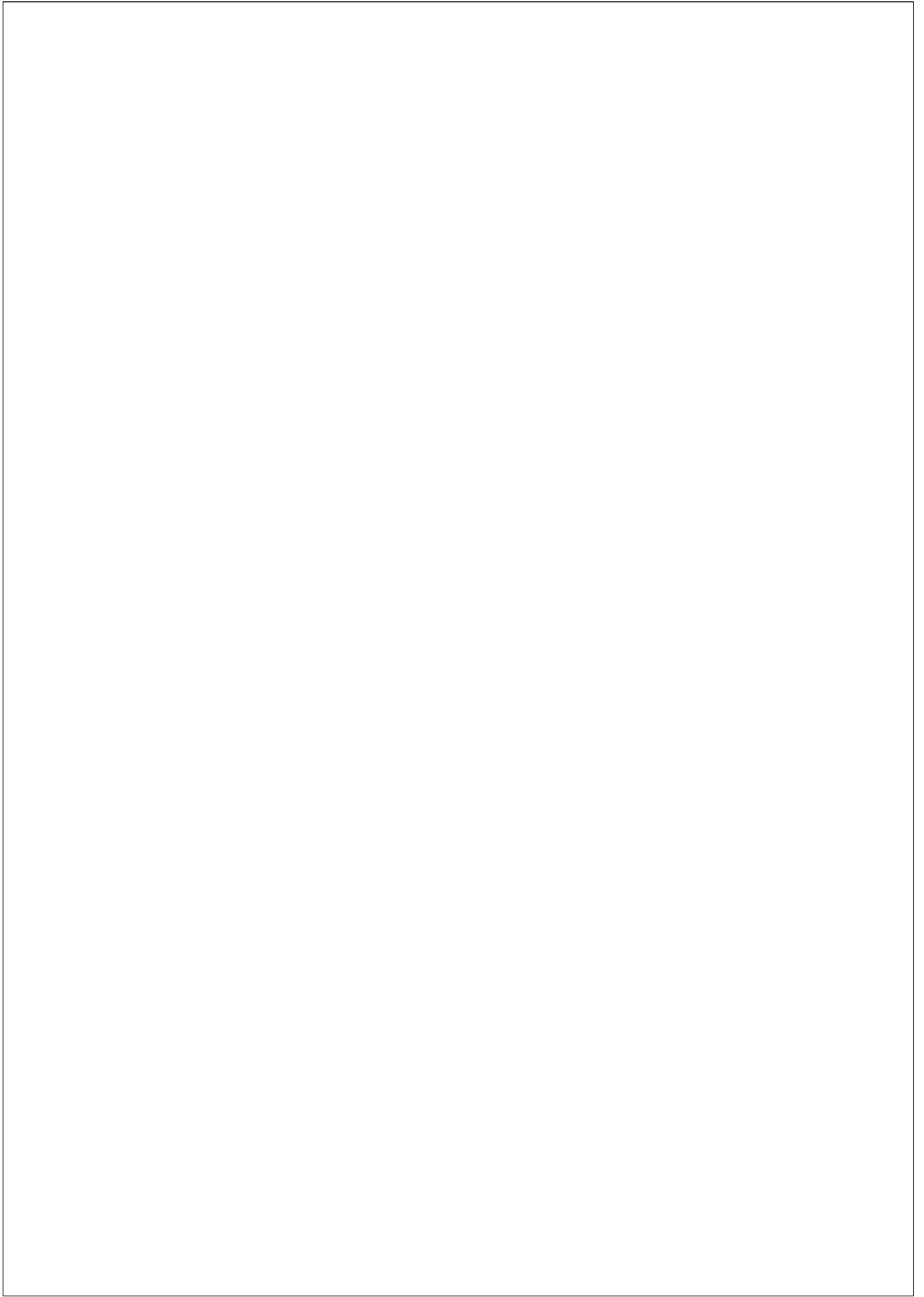
DE PRIJS VAN

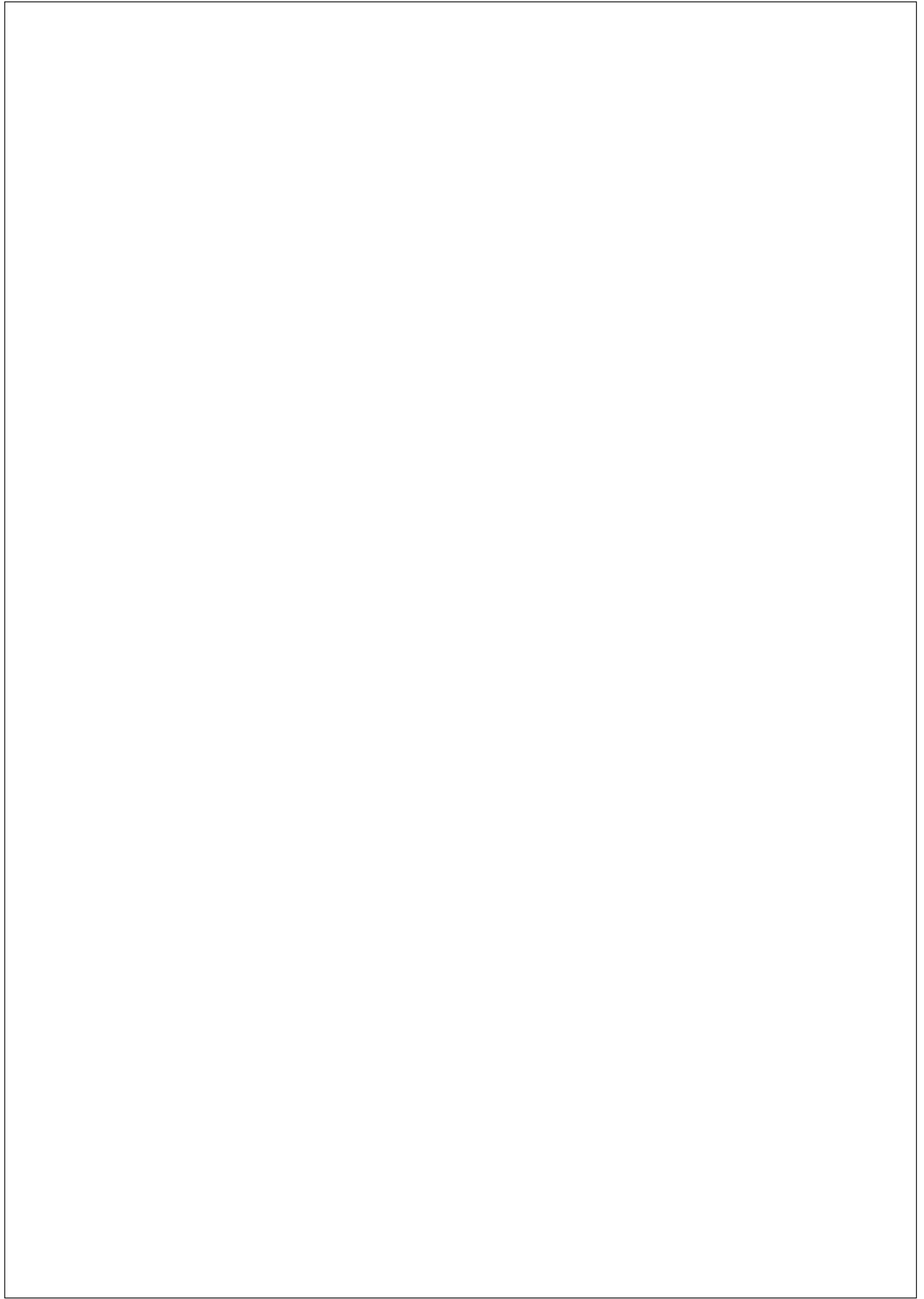
ONS ONDERWIJS

SEPTEMBER 90

(advertentie)

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen

Uitgegeven door het
Vlaamse Ministerie van
Onderwijs

Redactie

Patrick De Busscher,
Leo Bormans, Gaby De Moor

Koningsstraat 138
8ste verdieping
1000 Brussel

Tel. redactie 02-211 46 60
02-211 46 61

Tel. abonnementen en
administratie 02-211 46 58
Telefax 02-210 54 09

Productiesecretariaat

Anny Lecocq

Administratie

Diana De Caluwé

Verantwoordelijke uitgever:

F. De Smul, Koningsstraat 150,
1000 Brussel.

Voorzitter van het

Redactiecomité

Jozef Helincks,
directeur-generaal

Werkten aan dit nummer mee:

F. Deprez, H. Duqué,
I. Nicaise, L. Stoops

Foto's : Luc Daelemans

Cartoons : Dirk Vercampt

Lay-out : Artefact, Leuven

Gedrukt op de persen van het
Ministerie van Onderwijs en het
Ministerie van Openbare Werken.

Abonnementen

- 700 fr. per jaar (10 nummers)
- Speciaal tarief uitsluitend voor
leerkrachten : 450 fr.

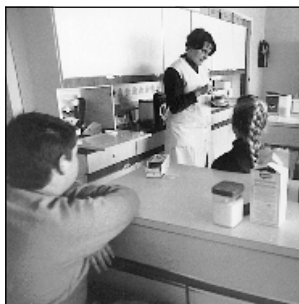
Te storten of over te schrijven op
rekeningnr. 000-2005310-29 van
Ministerie van Onderwijs,
Diensten Informatie en Biblio-
theek, Koningsstraat 150,
1000 Brussel,
met vermelding van naam,
voornaam en adres.

Voor al uw vragen over onder- wijs :

Dienst Informatie en Documentatie
Koningsstraat 150, 1000 Brussel
Tel. 02-210 54 00.

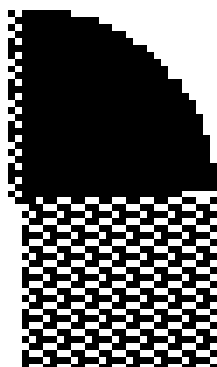
Wie betaalt de prijs van ons
onderwijs ? Vizier p. 6.

Buitengewoon onderwijs :
buitengewoon onder-
gewaardeerd ? Actie p. 16.

De belangrijkste onder-
wijswetgeving sinds het
schoolpact : het Lente-
decreet. Gids p. 20.

IN DIT NUMMER **KLASSE nr.7 september '90**

VIZIER

p. 6-15

Onderwijs kost geld, zowel voor de **overheid** (publieke kost) als voor de ouders (private kost). **KLASSE** publiceert een exclusieve studie over de *prijs van ons onderwijs*. Daaruit blijkt dat de onderwijsmiddelen in feite zijn gedaald. We rekenen u ook voor wat de *ouders* op elk niveau en in elk net moeten betalen. De verschillen zijn frappant. We doen de *zwarte kas* van de school open, snuffelen in de onderste lade van de *schoolwinkel* en volgen de *verificateurs* op controle. We gaan ook na of ons onderwijs nog *democratisch* is. Altijd prijs.

ACTIE

p. 16-19

Met de steun van **computerbedrijven** kan het technisch onderwijs de snelle evolutie volgen. Zorgenkinderen hebben recht op **buitengewone leerkrachten**. Die kunnen zich vormen in een modulaire opleiding. Maar het personeel wacht ook al 20 jaar op de uitvoeringsbesluiten van de wet op het buitengewoon onderwijs. Steeds meer scholen nemen een **cultuurbad**. In Aarschot vinden de leerlingen daarin beelden, dans, theater, poëzie, een cultuurbus en een schrijfproject.

GIDS

p. 20-23

Het **Lentedecreet** is een huis met veel kamers. **KLASSE** leidt er u in rond, zet alle **vernieuwingen** op een rijtje en spreekt erover met Gemeenschapsminister Daniël **Coens**. Da's niet niks.

PERS

p. 24-25

Kritiek op de onderwijsbegroting. Computers die **spijbelaars** controleren, een **opfriscursus** voor wie na een tijdje terug in het onderwijs wil en het **budget** van scholieren. Gaat u verschillend om met **jongens en meisjes** in de klas ? En waarom houden sommige ouders hun kinderen gewoon **thuis** van school?

FORUM

p. 26-29

Sommige **inspecteurs zijn boos** omwille van ons aprilnummer over de voorgestelde wijzigingen in het inspectielandschap. Een cursieve blik op schooldirecteurs en op een onderwijsconferentie. En wat doet u met een **schoolreglement** dat praktisch niet haalbaar is ?

IDEE

p. 30-33

KLASSE verzamelt elke maand de beste tips voor mensen die **actief onderwijs** nastreven. Daarvoor doorbreken we vaak de muren van klas en school. Ook de **cursussen** voor leraars worden nu overzichtelijk weergegeven.

SCHOOLAGENDA

p. 37

De week van *Gust Meeus*, P.M.S.-adviseur in Houthalen. Hij vangt leerlingen op, werkt aan relaties, geeft ontspanningsoefeningen en speelt spiegel voor ouders.

KLASSE werkt nu ook samen met de **BRT-Schooltelevisie**. *Ilse Van den Broeck* presenteert elke zaterdagmiddag een aparte uitzending voor leerkrachten : *Ezelsoor* voor de basisschool en *Telescoop* voor het secundair onderwijs. U ziet de redactie van **KLASSE** o.a. in gesprek met interessante mensen over de zwarte schoolkas (15 september), onderwijs zonder grenzen (13 oktober) en computers op school (10 november). Het programma loopt telkens van 12u.15 tot 12u.30.

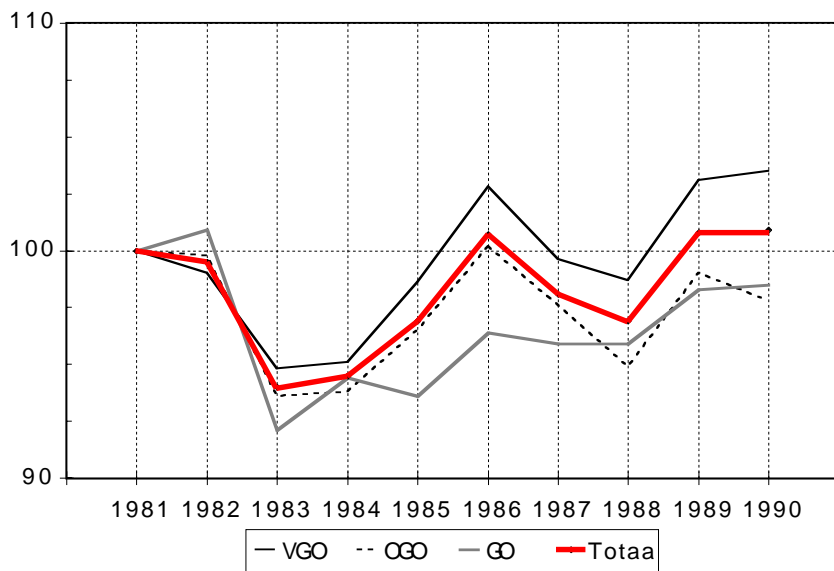
Volgende maand trekt **KLASSE** de grenzen open voor **internationale uitwisselingen**.

DE PRIJS VAN

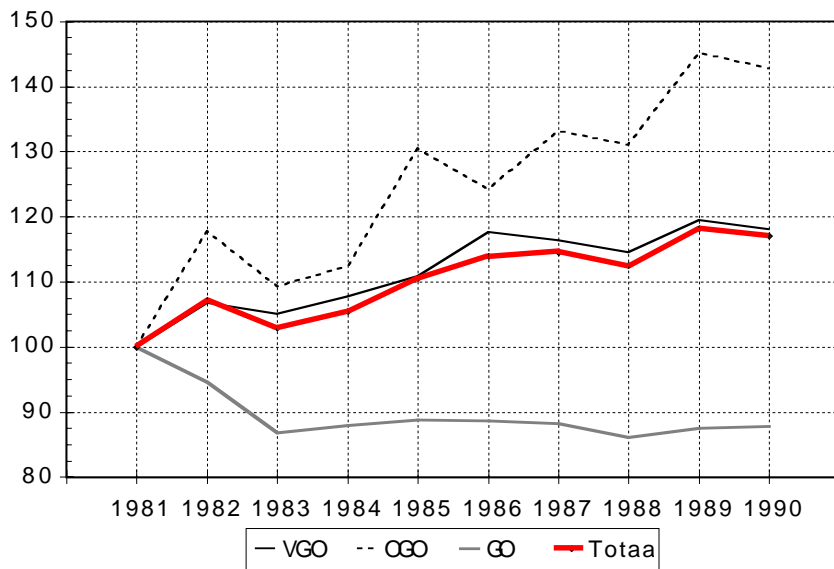

Indexevolutie van de loon- en werkingskosten per leerling
(in vaste prijzen van 1981, index 1981=100)

BASISONDERWIJS

BUITENGEWOON ONDERWIJS

Klasse publiceert de resultaten van een exclusieve studie van *Henri Duqué*, adjunct-adviseur van de begrotingscel van het Vlaams Ministerie van Onderwijs. Hij maakte een objectieve vergelijking van wat de Vlaamse overheid tijdens de voorbije tien jaar aan de verschillende onderwijsniveaus en netten per leerling/student betaalde. Dat is een erg gevoelige materie. *Duqué* slaagt er echter in appelen met appelen te vergelijken door de kost om te rekenen in vaste prijzen. Zo wordt de situatie van nu perfect vergelijkbaar met die van toen. De resultaten zijn opvallend: op tien jaar tijd stellen we voor de onderwijsmiddelen een globale *vermindering* vast van 4,3 procent in vaste prijzen. Elke leerling kost nu weliswaar 107.901 frank tegenover 78.514 frank in 1981. Maar als je de inflatie verreken krijgt bijvoorbeeld een student in het H.O.B.U. nu in een bepaald net 30 procent minder en een leerling in het buitengewoon onderwijs van een ander net 42 procent méér.

Eerst even de gebruikte termen uitleggen.

Lopende prijzen zijn de nominale bijdragen die elk jaar in de begroting worden ingeschreven.

Vaste prijzen zijn *gedeflateerde* prijzen. Vanaf het basisjaar 1981 worden de daaropvolgende jaren telkens gecorrigeerd door de inflatie af te trekken. Hierdoor wordt de *reële evolutie* zichtbaar.

Onderwijsmiddelen zijn de som van *loon- en werkingskost* die 90 procent uitmaken van de begroting. Overige begrotingsposten, voornamelijk leerlingenvervoer en P.M.S.-centra, werden niet verrekend vermits ze net- en/of niveau-overschrijdend zijn. Ze maken trouwens maar 2,5 procent uit van de begroting.

ONS

ONDERWIJS

DE LOPENDE PRIJZEN

Per leerling wordt er elk jaar meer ingeschreven in de begroting. Hier volgen de absolute cijfers voor 1990.

LOONKOST per leerling/student

- Basisonderwijs	59.805
- Buitengewoon onderwijs	243.148
- Secundair onderwijs	148.635
- H.O.B.U.	126.341
- Sociale promotie	19.298
- Gemiddeld	94.055

WERKINGSKOST per leerling/student

- Basisonderwijs	8.461
- Buitengewoon onderwijs	29.227
- Secundair onderwijs	23.738
- H.O.B.U.	17.720
- Sociale promotie	571
- Gemiddeld	13.846

ONDERWIJSMIDDELEN per leerling/student

- Basisonderwijs	68.266
- Buitengewoon onderwijs	272.375
- Secundair onderwijs	172.373
- H.O.B.U.	144.061
- Sociale promotie	19.869
- Gemiddeld	107.901

DE VASTE PRIJZEN

De evolutie in vaste prijzen van de onderwijsmiddelen per leerling/student toont van '81 tot '91 een globale vermindering van 4,3 procent. Voor het basisonderwijs en in het bijzonder voor het buitengewoon onderwijs stegen de middelen weliswaar volgens het algemeen gemiddelde, maar het secundair en vooral het hoger onderwijs buiten de universiteit (H.O.B.U.) moesten inleveren. Een overzicht maakt dit duidelijk.

Gemeenschapsonderwijs (GO)

- Basisonderwijs	-1,5 %
- Buitengewoon onderwijs	-12,2 %
- Secundair onderwijs	-7,7 %
- H.O.B.U.	-29,9 %

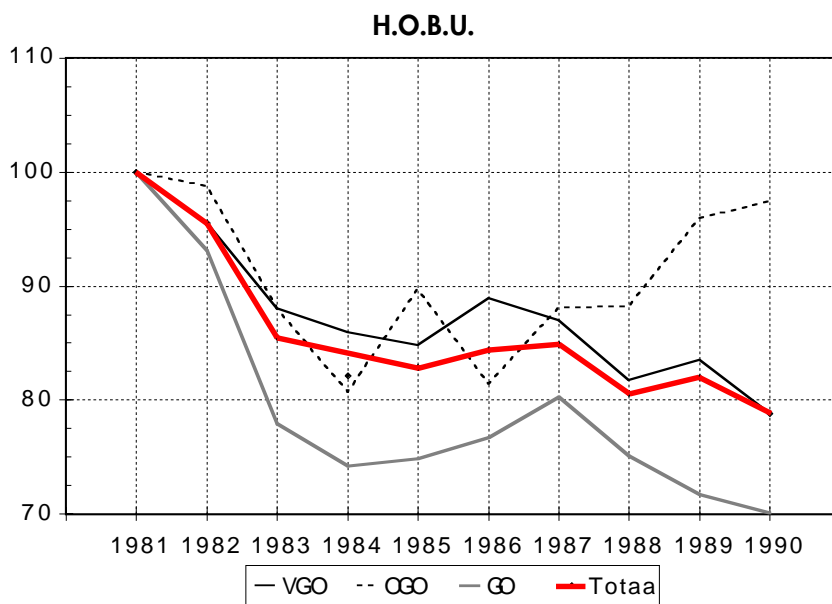
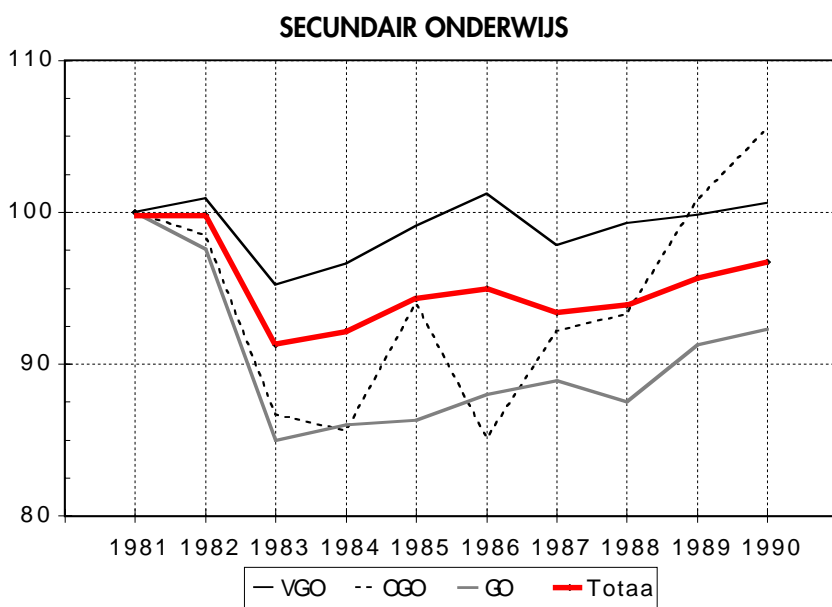
Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (OGO)

- Basisonderwijs	-2,2 %
- Buitengewoon onderwijs	+42,7 %
- Secundair onderwijs	+5,5 %
- H.O.B.U.	-2,6 %

Vrij Gesubsidieerd Onderwijs (VGO)

- Basisonderwijs	+3,5 %
- Buitengewoon onderwijs	+18,1 %
- Secundair onderwijs	+0,6 %
- H.O.B.U.	-21,2 %

Indexevolutie van de loon- en werkingskosten per leerling
(in vaste prijzen van 1981, index 1981=100)

DE PRIJS VAN DE GELIJKE LAT

Het beleid van de huidige onderwijsminister richt zich op het stimuleren van de drie B's: het basis-, het buitengewoon en het beroepsonderwijs. Een ander beleidsobjectief is het zogeheten gelijk leggen van de lat, ook tussen Nederlandstalig en Franstalig België. Op basis van de leerlingenaantallen worden naar verhouding de middelen uit de globale nationale pot opgeëist. Vanaf 1982 tot 1987 blijkt uit de cijfers een toenadering van betoelaging tussen het Gemeenschapsonderwijs en de gesubsidieerde netten. Wie moet daarvoor welke prijs betalen?

– *Het Gemeenschapsonderwijs is in nominale cijfers uitgedrukt relatief duurder. Hoe komt dat?*
 – *Duqué*: Hierin spelen veel factoren een rol. De scholen zijn kleiner, liggen meer verspreid en moeten volgens de wet alle leerlingen aanvaarden. Bovendien speelt de historische evolutie mee. In het gesubsidieerde net worden de werkingstoelagen al langer per leerling berekend. Het effect van de denataliteit wordt er dus voor honderd procent in rekening gebracht. Het verlies van een student betekent daar 10 à 15.000 frank minder voor de school. Daarentegen maakte het geïndexeerde dotatiesysteem voor het Gemeenschapsonderwijs de denataliteit er niet zo snel voelbaar. Het aandeel binnen de globale dotatie aan de S.A.B.M.O.'s (Staatsdienst met Afzonderlijk Beheer, Ministerie van Onderwijs) dat leerlinggebonden is speelt voor ongeveer veertig procent mee. Hierop werd de afgelopen jaren wel een correctie doorgevoerd volgens het afnemend geboortecijfer. Daartegenover staat een financiële bijsturing omdat het Gemeenschapsonderwijs hier en daar met een verouderde infrastructuur zit. Intussen ligt de lat een beetje gelijk en is het verschil tussen het Gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd onderwijs kleiner geworden.

In het laatste is bijkomend geld gepompt. De twee gesubsidieerde netten liggen qua kostprijs dicht bij elkaar.

– *Hoe vertaalt u de evolutie in cijfers?*

– *Duqué*: Daarvoor moet je rekening houden met de evolutie van het aantal leerlingen maar ook met het bijkomend aanwerven of afstoten van onderwijzend personeel. In de jaren 1984–85 bijvoorbeeld is in het basisonderwijs het lestijdenpakket ingevoerd. Vooral in het gesubsidieerd onderwijs steeg hierdoor het aantal *organieke ambten*, het aantal waarop een school volgens de omkaderingscoëfficiënten recht heeft. Tussen het aantal organieke ambten en de *budgettaire ambten*, het reële aantal dat de overheid bekostigt, zitten soms afwijkingen van zes tot twintig procent. Er is binnen het onderwijs geen perfecte verhouding tussen de leerlingenevolutie en het aantal budgettaire ambten.

– *Het aantal leerkrachten volgt dus niet het dalend aantal leerlingen?*

– *Duqué*: Dat is ook voor ons een verrassende vaststelling. De jongste tien jaar is het totaal aantal voltijdse eenheden stabiel gebleven op ongeveer 121.000. Het onderwijs telt in zijn geheel natuurlijk meer *koppen*. Op de grote begrotingspost 110 voor bestuurs-, onderwijzend en paramedisch personeel blijken bezuinigingen, denataliteit enz. weinig invloed te hebben. Ook de 20.000 tijdelijken blijven zich handhaven. Het aantal organieke ambten is weliswaar gedaald, maar het aantal budgettaire ambten blijft constant.

– *Wat zijn de redenen daarvoor?*

– *Duqué*: Eén van de verklaringen is dat er bij elke wetgeving en reglementering *ontsnappingsroutes* worden bedacht. Er zijn trouwens altijd overgangsbepalingen. Vakbonden en inrichtende machten zijn erin gespecialiseerd om besparingsvoorstellen zo om te buigen dat ze hun personeel kunnen behouden. Ze zijn soms beter op de hoogte van de materie dan de beleidsadviseurs van de minister.

In het midden van de jaren 80 zijn binnen het openbaar ambt, maar vooral in het onderwijs, de verlofregelingen versoepeld met ingroei- en uitgroeiambten. Sommige leerkrachten belandden wel op de reëctatielijsten, maar zijn in feite nergens reëctateerbaar. Gedurende twee jaar, in sommige gevallen zes, behouden ze hun volledige wedde. Voorts is het ziekteverzuim toegenomen. Elk jaar moeten we 121.000 voltijdse eenheden blijven betalen. Nominiaal stijgt de loonmassa jaarlijks met zes à zeven procent. Ik vrees voor de gevolgen in het jaar 2000.

– *Zijn er ook ontsnappingsroutes om de begroting van het onderwijs rond te krijgen?*

– *Duqué*: De vooruitzichten zijn zeer pessimistisch. Ik denk dat we uiteindelijk Waalse toestanden krijgen. Dat de leerkrachten nog niet betogen is te danken aan de beloofde zes procent opslag gespreid over drie jaar. Deze belofte hard kunnen maken is tot nu toe geen probleem omdat de Vlaamse Gemeenschap kan teren op het rijke Gewest. In Wallonië moet het onderwijs het stellen met wat het van de nationale overheid krijgt. Bij ons past de globale middelenpot van de Vlaamse Gemeenschap de meerkost voor het organiseren van onderwijs bij die niet gedekt wordt door de financieringswet. Maar over X aantal jaren is deze bron opgedroogd. Hetgeen jaarlijks op basis van de financieringswet wordt toegekend houdt bovendien geen gelijke tred met de reële uitgaven. Bij ongewijzigd beleid dreigen er naar het jaar 2000 toe problemen.

– *Hoelang houden we het nog vol?*

– *Duqué*: Er zijn verschillende prognosesystemen. Zo leeft de vrees dat over tien jaar de dekkingscoëfficiënt zal teruggevallen zijn op tachtig procent. Dit wil zeggen dat de financieringswet nog slechts tachtig procent van de lopende onderwijsuitgaven zal dekken. De loonkost alleen al maakt vijftientig procent van de onderwijsbegroting uit. Leningen zouden aan de ene kant een sneeuwbal effect veroorzaken dat men aan de andere kant nationaal tracht weg te werken.
 – *De onderwijzers kunnen dus fluiten naar een voortgezette financiële herwaardering?*

– *Duqué*: Nee, de financiële herwaardering is te doen. Maar dan moet men consequent zijn en toegeven dat er te veel leerkrachten zijn. Er wordt opslag geëist maar van de vakbonden mag niemand op straat worden gezet. Dat is niet houdbaar. De enige oplossing is het aantal leerkrachten verminderen. Er is al bespaard door de investeringskredieten voor de scholenbouw drastisch te verlagen. Dat kun je maar enkele jaren volhouden.

Wat men nog achter de hand heeft is de beperking van de aanwervingcoëfficiënt van het volledige lestijdenpakket. Dit heeft onmiddellijk een neerslag op het aantal organieke ambten maar niet meteen op het globale pakket van budgettaire ambten.

– *Met minder leraars meer verdienen, concludeert u. Is het stimuleren van een samenwerking met het bedrijfsleven eventueel geen ontsnappingsroute om verdere inkrimping van de werkingsmiddelen tegen te gaan?*

– *Duqué*: Ja, dat is een oplossing. In Nederland organiseert de overheid bijvoorbeeld opleidingen voor bedrijfsrevisoren. De privé-sector zorgt er voor een verrijkingseffect. Voorlopig kan de overheid hier ten minste één ding doen: jaarlijks de werkingsmiddelen aan het inflatieritme aanpassen. □

Het Hoger Instituut voor de Arbeid (K.U. Leuven) onderzoekt tijdens het schooljaar 1988-1989 de studiekost van het basisonderwijs. Het stelde vast dat kleuter- en lager onderwijs in feite niet kosteloos zijn. Of wist u dit al ?

Het recht op onderwijs maakt deel uit van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. In de praktijk vertaalt de Belgische grondwet dit principe in verplicht en kosteloos basisonderwijs. Het principe van kosteloosheid is als dusdanig nochtans niet in de grondwet opgenomen. Toch ligt het mee aan de basis van het Schoolpact van 1958. Het is tevens een tegenwicht voor de leerplicht. Dit stelt professor *Ides Nicaise* (K.U.L.) in het voorwoord van **Basisonderwijs : gratis onderwijs ? Een onderzoek naar de kosteloosheid van het kleuter- en lager onderwijs in Vlaanderen.**

Nicaise : «Op het eerste gezicht lijkt het begrip **kosteloosheid** duidelijk : geen uitgaven voor de ouders. Toch is het onmogelijk de kosteloosheid op een exacte wijze te definiëren. De grens is zeer moeilijk te trekken tussen strikte studiekosten, andere kosten voor de intellectuele, fysieke en artistieke ontwikkeling van kinderen en kosten in de marge van het onderwijs. Moet men bijvoorbeeld het schooluniform tot de studiekosten rekenen en de gewone schoolkledij niet? En wat met de meerdaagse schooluitstappen? De deelname eraan is weliswaar officieel niet verplicht, maar niet deelnemen is schadelijk voor de sociale

integratie van de kinderen.»

Het syntheserapport vermeldt de **gemiddelde totale jaarlijkse uitgave** voor het volgen van Nederlandstalig kleuter- en lager onderwijs in Vlaanderen (Brussel inbegrepen). Bij het onderzoek werden de drie onderwijsnetten betrokken, respectievelijk het gemeenschapsonderwijs (G.O.), het officieel gesubsidieerd onderwijs (O.G.) en het vrij gesubsidieerd onderwijs (V.G.). Het buitengewoon onderwijs viel buiten dit onderzoeksproject.

Het basisonderwijs is **niet kosteloos.**

Dit is alvast de belangrijkste vaststelling. De gemiddelde totale uitgave voor elke leerling in het basisonderwijs bedraagt 6790 frank. Het vervoer is de belangrijkste kost en neemt 29,5 procent van de uitgaven in beslag. De uitgaven voor niet-duurzame en duurzame schooluitrusting maken samen 28,1 procent uit. Op de derde plaats komen de uitgaven voor sport, ontspanning en educatieve activiteiten (o.a. schoolreizen) met 18 procent. Niet onbelangrijk (met 13,6 procent) is het allegaartje van uitgaven (restcategorieën) voor schoolfeestjes, tombola's, steunacties, klasfoto's enz. Kledingkosten zijn goed voor 9,3 procent.

De uitgaven lopen nogal uiteen naargelang van het leerjaar. Zo verschilt de totale jaarlijkse studie-uitgave naargelang het om een kleuter dan wel om een lagere-schoolkind gaat. Als ouder van een kleuter mag je gemiddeld op 3611 frank rekenen. Voor een lagere-schoolkind lopen de gemiddelde uitgaven op tot 8039 frank. Een kind in de eerste klas van de **lagere school** zorgt voor quasi een verdubbeling van de uitgaven. Na een terugval in de tweede klas neemt de studiekost elk hoger leerjaar toe tot 10.286 frank.

PER NET

Tussen de drie onderwijsnetten vallen **verschillen** op. De geringste uitgaven (5898 frank) werden genoteerd in het officieel gesubsidieerd basisonderwijs, waar gemiddeld haast 1400 frank minder wordt uitgegeven dan in het Gemeenschapsonderwijs (7234 frank). In het vrij gesubsidieerd basisonderwijs geeft een ouder gemiddeld 6946 frank uit aan studiekost. Het Gemeenschapsonderwijs is statistisch het duurste net, maar het verschil met het vrij gesubsidieerd is miniem.

DURE SCHOLEN

Laten we de **gemiddelde uitgaven** nuanceren. Scholen verschillen qua **kostprijs** onderling zeer sterk. Zonder enige twijfel bestaan er **dure en goedkope scholen**. Er zijn kleuterscholen waar je jaarlijks gemiddeld slechts 653 frank moet neertellen. In 5 procent van de kleuterscholen wordt er echter door de ouders gemiddeld meer dan 7554 frank uitgegeven.

In het lager onderwijs is de situatie nog extremer. Er zijn scholen waar je met 3274 frank rondkomt. In de duurste lagere scholen daarentegen moet je met een gemiddelde jaarlijkse uitgave van 24.414 frank rekening houden. Er bestaat daarenboven een kranse van scholen, 5

procent van het totale aantal, waar de ouders gemiddeld meer dan 16.364 frank op jaarbasis uitgeven.

Uit het onderzoek blijkt overigens een samenhang tussen de uitgaven voor basisonderwijs en het hoofdberoep van de vader, het diploma van vader en moeder en de financiële gezinssituatie. Arbeiders geven gemiddeld 6127 frank uit. Er is geen verschil tussen geschoolde en ongeschoolde arbeiders. Bedienden komen al met meer geld over de brug : gemiddeld 7052 frank. Zelfstandigen of beoefenaars van vrije beroepen besteden jaarlijks 7323,5 frank. De uitgaven van de hogere bedienden en kaders belopen aanzienlijk meer : 8711 frank.

We komen overigens tot een merkwaardige vaststelling. Uit de enquête bij de ouders bleek dat de scholingsgraad van zowel vaders als moeders beduidend lager ligt in het Gemeenschapsonderwijs. Zo heeft amper 44 procent van de vaders er een diploma van hoger secundair of voortgezet onderwijs op zak. In het officieel gesubsidieerd onderwijs bedraagt dit aantal 58,6 procent en in het vrij gesubsidieerd 62,9 procent. Bij de moeders vinden we dezelfde tendens terug.

De inkomenssituatie van de moeders verschilt tussen de drie netten niet zozeer. Deze van de vaders echter des te meer. In het vrij gesubsidieerd onderwijs heeft 36,4 procent van de vaders een netto-inkomen dat kleiner is dan 40.000 frank per maand. In het officieel gesubsidieerd is dit het geval voor 35,7 procent. Maar in het Gemeenschapsonderwijs verdient meer dan de helft (53 procent) minder dan 40.000 frank. De hogere inkomenscategorieën zijn dus relatief beter vertegenwoordigd in het vrij en officieel gesubsidieerd onderwijs, terwijl ze hun kinderen naar de, statistisch gezien, minder dure netten sturen. In het Gemeenschapsonderwijs valt bovendien de proportioneel grotere vertegenwoordiging van werkloze, gepensioneerde of inactieve vaders op. Ook het aantal ongeschoolde arbeiders is hier het grootst. Men kan dus wel spreken van een opvallend verschil tussen de drie netten qua **sociale achtergrond van de ouders**.

Nicaise : «Dat het basisonderwijs niet kosteloos is, betekent echter niet dat de meeste ouders daar wakker van liggen : slechts 4,6 procent vindt dat de uitgaven voor basisonderwijs té hoog liggen. Belangrijk is echter dat dit percentage veel hoger ligt bij economisch zwakkere gezinnen : laaggeschoolde ouders, lagere gezinsinkomens en grotere gezinnen. Het is dan ook een taak van de overheid om de uitgaven voor basisonderwijs blijvend op te volgen en om desnoods corrigerend op te treden. Men dient immers te vermijden dat economisch zwakkere gezinnen moeite hebben om hun kinderen zelfs deze fundamentele vorm van onderwijs op een gelijke manier te laten volgen.» □

UIT DE PORTEMONNEE VAN DE OUDERS VOOR HET BASISONDERWIJS

Uitgavepost	O.O.	V.G.	Gemiddelde
Niet-duurzame schooluitrusting	1282	1186	1306
Duurzame schooluitrusting	853	622	592
Kleding	434	393	741
Vervoer	2039	1529	2124
Sport, ontspanning, educatieve uitgaven	1665	1292	1127
Andere kosten :			
- middag-, avondstudie	94	49	91
- restcategorieën	867	827	965
Totaal	7234	5898	6946

(bron : H.I.V.A. 1989).

Om de studiekost van het basisonderwijs te becijferen hielden de onderzoekers rekening met de uitgaven van de ouders voor schooluitrusting, kleding, vervoer, sport-, ontspannings- en educatieve activiteiten, middag- of avondstudie en diverse zaken. Met schooluitrusting worden de schoolartikelen bedoeld die elke leerling van een bepaalde klas nodig heeft voor het volgen van de lessen.

Duurzame schoolartikelen kunnen in principe gedurende meerdere jaren worden gebruikt : boekentas, turnzak, rekenmachine, passer, woordenboeken, muziekinstrumenten enz.

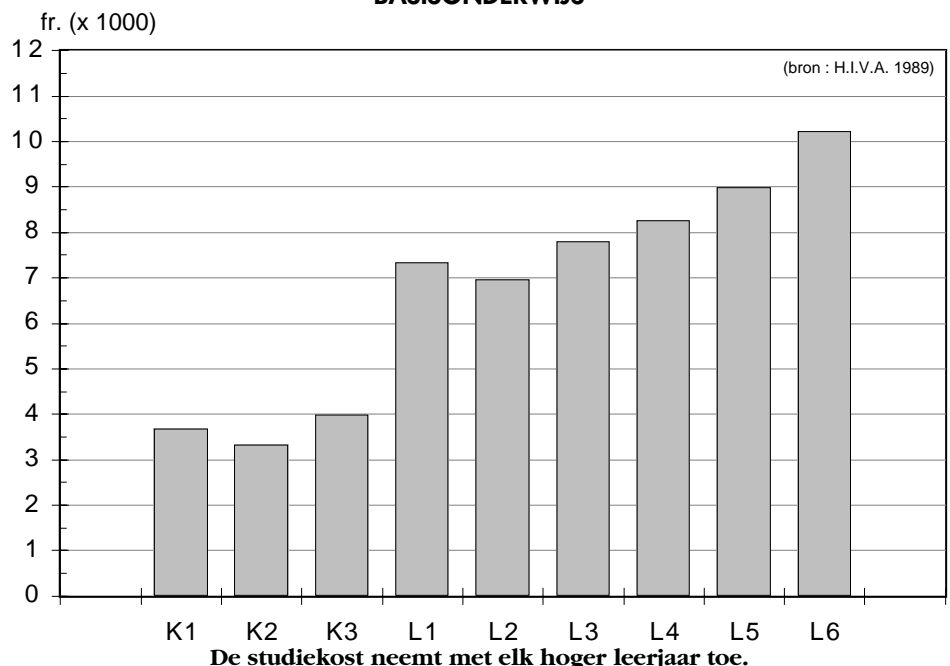
Niet-duurzame schoolartikelen kunnen maximaal gedurende één schooljaar worden

gebruikt : schriften, farden, mappen, kaftpapier, schoolagenda, schrijfgerei, schooltijdschrift, grondstoffen enz.

Met restcategorieën worden een aantal bijkomende uitgaven bedoeld zoals verzekeringen, inschrijvingskosten, lidgelden, financiële steunacties, klasfoto's, cadeautjes, tombola's, schoolfeesten enz.

Wat de **financiële steunacties** betreft, verklaart in het vrij gesubsidieerd onderwijs 31,6 procent van de ouders financiële acties ten voordele van het bouwfonds of van caritatieve doeleinden te steunen. Daardoor lopen de uitgaven hiervoor uit tot haast het dubbele van in de twee andere netten of gemiddeld 191,3 frank met een maximum van 10.000 frank. □

BASISONDERWIJS

SCHOOLBUS

In het Gemeenschapsonderwijs maken 32,5 procent van de jongeren gebruik van het schoolbusvervoer tegenover 12,9 procent in het vrije net.

Het Gemeenschapsonderwijs recruteert uit de grootste regio.

De gemiddelde afstand tussen thuis en school bedraagt er 3,91 kilometer. In het officieel gesubsidieerd 2,19 kilometer en in het vrij gesubsidieerd 2,86 kilometer.

Wie zijn kind met de wagen naar school toe brengt moet hiervoor jaarlijks het diepst in de geldbeugel tasten. Het kost hem gemiddeld 8898 frank.

Voor tram-, trein- en busvervoer wordt tussen 500 en 17.760 frank betaald. De schoolbus kost tussen 297 en 15.281 frank.

SCHOOLUNIFORM

In het raam van het H.I.V.A.-onderzoek werd aandacht besteed aan de uitgaven voor het schooluniform, de uniformschort, werkkledij zoals schildersschort of stofjas en tenslotte de turnkledij. Uitgaven voor zwenkledij werden niet in rekening gebracht.

Het schooluniform is het duurst en kost gemiddeld 4465 à 4769 frank naargelang het op school of er buiten wordt aangekocht.

Welke prijzen hanteren de scholen zelf voor de verkoop van uniformen ?

- school a : 1500 frank (bloes + rok)
- school b : 8180 frank (overgooier, skipak/trainer, souspull, trui, bodywarmer en K-way)
- school c : 4850 à 6080 frank (overgooier, trainingspak, souspull, trui).

SECUNDAIR ONDERWIJS : NIET ECHT GRATIS

In 1987 onderzocht het Hoger Instituut voor de Arbeid (K.U.L.) de studiekosten in het secundair onderwijs. De resultaten worden weergegeven per afdeling en per net. Bovendien worden ze vergeleken met de gegevens uit 1983. De verschillen per school zijn indrukwekkend. In de ene school betalen ouders 7500 frank, in de andere 24.000 frank.

Het net en de onderwijsvorm bepalen het verschil.

Meer dan honderd scholen waren bij het onderzoek betrokken. Alleen de **individuele studiekosten** werden onderzocht : vervoer, socio-culturele activiteiten en schooluitrusting (boeken, tijdschriften,

kopies, schriften, tekengerief, gereedschap, grondstoffen, turnkledij, uniformen, verzekeringen, administratiekosten enz.). Uitgaven die niet echt verplicht zijn werden niet meegerekend.

SCHOOLUITRUSTING

Voor schooluitrusting moet gemiddeld 8808 frank worden betaald.

45 procent daarvan gaat naar schriften, schrijfgerei en duurzame schooluitrusting (boekentassen, tekentafels, schrijf- en rekenmachine). Zo'n 30 procent gaat naar boeken en tijdschriften, 10 procent naar speciale kledij, 7 procent naar fotokopies en 5 procent naar gereedschappen en grondstoffen.

In het Vrij Onderwijs betaal je gemiddeld 9528 frank, in het Gemeentelijk Provinciaal Onderwijs 6124 frank en in het Gemeenschapsonderwijs 5946 frank. Volgens de studie hangen deze verschillen nauw samen met specifieke aankoopssystemen van boeken, cursussen en fotokopies. Ook voor duurzame schooluitrusting blijkt het vrije net duurder maar het verschil is merkbaar kleiner.

De **onderwijsvorm** maakt niet zo veel verschil. Net als in 1983 blijft het T.S.O. (9176 frank) iets duurder dan het A.S.O. (8977 frank). Het B.S.O. blijft veruit de goedkoopste onderwijsvorm (7642 frank). Het verschil ligt vooral in de uitgaven voor boeken. Daarenboven voeren veel scholen een bewuste politiek om de studiekosten in het B.S.O. te drukken.

VERVOER

De gemiddelde uitgave voor vervoer bedroeg in 1987 5815 frank. Daarmee kunnen leerlingen met het openbaar vervoer op school geraken. Gemiddeld moeten ze immers ongeveer 7 kilometer afleggen : 8 kilometer in het B.S.O., 7,6 kilometer in T.S.O. en 6,5 kilometer in het A.S.O. Voor het Vrij Onderwijs leggen ze 7,2 kilometer af en voor het Gemeenschapsonderwijs 6,7 kilometer. Gemeentelijk en Provinciaal Onderwijs recruterende maar in een straal van gemiddeld 4,3 kilometer en zijn dus voor vervoer het goedkoopste.

ACTIVITEITEN

Naar educatieve en socio-culturele activiteiten gaat relatief weinig geld : zo'n 1000 frank per jaar. Meerdaagse schoolreizen werden echter niet meegerekend omdat ze niet verplicht zijn. Toch komen ze in het secundair onderwijs vaak voor en bestaat er grote sociale druk om er aan deel te nemen. Griekenlandreizen van 30.000 frank zijn geen uitzondering.

ALLES SAMEN

De globale studiekost bedroeg in '87 15.632 frank. Tegenover '84 is dat een stijging van 17 procent. De index steeg in die periode met 13 procent. Onderwijs wordt dus blijkbaar **steeds duurder**. Het Vrij Onderwijs blijkt het duurst (16.458 frank). Het Gemeenschapsonderwijs (12.272 frank) en het Gemeentelijk en Provinciaal Onderwijs (12.097 frank) liggen dicht bij elkaar. Tegenover '83 is de kloof tussen het vrije net en de andere netten nog groter geworden. De invloed van de onderwijsvorm is geringer. T.S.O. (16.120 frank) is duurder dan A.S.O. (15.669 frank). B.S.O. (14.617 frank) is het goedkoopst. De richting Kleding in T.S.O. komt als het duurst naar voor. Dat ligt vooral aan de grote uitgaven voor grondstoffen.

Naast het net en de onderwijsvorm zijn er nog factoren die invloed kunnen hebben op de studiekost : schoolgrootte, leerjaar, onderwijstype, gezinsinkomen, geslacht en gezinsgrootte. Volgens de studie weegt hun invloed echter minder zwaar door. □

HOGER ONDERWIJS

Het resultaat van een vergelijkende studie tussen de kosten voor universitaire onderwijs en hoger onderwijs buiten de universiteit is enigszins verrassend. Het strookt zeker niet met de publieke opinie. Het H.O.B.U. is beslist gemiddeld niet goedkoper dan de universiteit.

Gemiddeld betaalt de universiteitsstudent méér voor de inschrijving en voor cursussen, voor alle andere posten minder. Hij kan vaak belangrijke reducties krijgen bij universitaire huisvesting, en hij pendelt minder. Voor rubrieken als materialen en grondstoffen, kledij, excursies en stage zijn de effectieve uitgaven wel sterk vergelijkbaar, maar er zijn heel wat minder universiteitsstudenten die voor deze posten uitgaven moeten doen, zodat het gemiddelde behoorlijk zakt. Hier uit zich dan het meer praktische en beroepsgerichte karakter van het H.O.B.U. Voor een jaar hoger onderwijs moet de student nu gemiddeld 58.600 frank neertellen. Gemiddelde prijzen zeggen hier echter niet veel omdat de onkosten sterk verschillen naargelang de richting.

Bij een vergelijking moet echter ook de studieduur in het oog gehouden worden. Bij de universitaire opleidingen ligt die gemiddeld hoger, zodat een totaalactuur voor een universitaire studie toch heel wat zwaarder kan wegen.

OUDERS : KONING KLANT ?

Voor de private kost van het onderwijs moeten de ouders opdraaien. Zijn zij de echte consumenten van het onderwijs ? Wat willen ze ervoor betalen en wat vragen ze daarvoor in de plaats ?
KLASSE vroeg het aan de voorzitters van de nationale ouderverenigingen.

Carla Spruyt-Jaarsma (Nationale Vereniging voor Ouders, Gemeenschapsonderwijs) : Ouders zijn de eigenlijke consumenten van het onderwijs. Zij bepalen naar welke school hun kind gaat. Daarmee pleit ik niet voor het Koning Klant-principe maar ouders moeten wel worden erkend als aanbrengrer van de kinderen. In september ben je overal van harte welkom maar in oktober is de glimlach meestal verdwenen en zien ze ouders alleen nog staan voor hun geld.

– Hoe komt dat volgens u ?
– Spruyt : Leerkrachten en directies zijn niet opgeleid om een relatie met ouders aan te gaan. Wij worden met achterdocht benaderd. Toch blijkt dat ouders minder agressief zijn in scholen waar een goede uitwisseling van **informatie** bestaat. Leraars en directie moeten uitleg verschaffen en achtergronden geven. Het wekt wrevél als ouders moeten opdraaien voor een taartenslag die 200.000 frank opbrengt en achteraf horen dat de school een spaarpot heeft van drie miljoen. Als de directie tijdig het bestedingsbeleid zou toelichten zouden de ouders inzien dat drie miljoen niet veel is voor een school. Zonder uitleg ontstaat onbegrip, zeker over financiële zaken.

– Verwacht u veel heil van de lokale raden ?
– Spruyt : Aan de top schijnt men dat niet te geloven maar er is veel interesse voor die lokale raden. Men heeft ons echter te lang aan het lijntje gehouden, het niemandsland is te groot. En sommigen zijn blijkbaar bang van ouders. Daarom heeft men het al zo geformuleerd dat er «vertegenwoordigers» van ouders in de raad moeten zitten. Ik pleit echter voor **échte ouders** die een concrete band met de school hebben via hun kinderen. Die moeten dankzij de raad inzage

krijgen in de boekhouding en de prioriteiten kunnen helpen vastleggen.

– Is de prijs van het onderwijs een prioriteit voor u ?

– Spruyt : Nee. Er zijn dure afdelingen maar er is geen onvrede met de kostprijs van het Gemeenschapsonderwijs. Toch moeten we waakzaam zijn voor excessen. Maar dat is vaak een kwestie van sociaal gedrag. Ouders moeten zich niet laten verleiden tot het kopen van modeprullen en merkkleding. We willen ook het boekenfonds blijven stimuleren. En dat het Gemeenschapsonderwijs geen uniformen en turnkledij verplicht vind ik prima. Dit past in onze basisfilosofie.

– Doet u mee aan de wafelslag ?

– Spruyt : Ik ben niet tegen al die activiteiten. Ze geven ook een image aan de school. Maar ik vind het erg als een opendeurdag beperkt blijft tot een consumptiefest en je als ouder geen concrete informatie meer krijgt over het functioneren van de school. Ik vind het afgrijselijk dat kinderen, leerkrachten en ouders met wafels moeten leuren om een fotokopieermachine voor de school te kunnen kopen. Zoiets moet tot de standaarduitrusting van een school behoren. Onderwijs moet een algemene politieke prioriteit zijn. Daar bezuinig je niet op.

DE WITTE KAS

– Hubert De Smet (Nationale Confederatie van Ouderverenigingen, Vrij Gesubsidieerd Onderwijs) : Wij vrezen dat de ouders voor steeds meer kosten zullen moeten opdraaien. Het onderwijsbudget stijgt immers trager dan de index. Toch moet de gemeenschap niet alle kosten voor het onderwijs dragen. Ouders moeten ook **investeren** in de vorming van hun kinderen. Sommige ouders steigeren bij de schoolrekening maar gooien veel meer geld over de balk voor gadgets, merkkleding of surfplanken.

– Beschouwt u de ouders ook als onderwijsconsumenten ?

– De Smet : Ik vind dat een lelijk woord. Over onderwijs spreek je niet als over een zakje chips. Op dat vlak moeten we veel ouders ook nog opvoeden. In het **budget** van een gezin moet plaats zijn voor studie en vorming. De kwaliteit van het onderwijs is onze eerste zorg. Het zou spijtig zijn als zinvolle pedagogische initiatieven worden afgebouwd om de kostprijs alleen. Schoolreizen naar pretparken vind ik zinloos

maar sommige reizen en openluchtclassen zijn echt leerrijk.

– *Moet de school of de overheid die dan niet betalen?*

– *De Smet*: We zouden al kunnen beginnen met een beter beheer van de beschikbare middelen. Nu de scholen enveloppes krijgen moeten we samenwerken om ongebreidelde uitgaven af te remmen. Dat is een eerste stap. Anderzijds is onderwijs een noodzakelijke investering. Als men er de kwaliteit van wil verbeteren moet er ook meer geld voor worden uitgetrokken.

– *Wie moet dan uitmaken waar het geld naartoe gaat?*

– *De Smet*: Wij verwachten veel van de schoolraden. In overleg tussen alle betrokkenen kunnen daar prioriteiten worden vastgelegd.

– *En wat gebeurt er met de zwarte kas?*

– *De Smet*: Dat wordt een witte! Nu wordt zo'n kas vaak door één persoon beheerd. Daar is geen controle op. Wij willen een witte kas die onder participatief beheer valt. Daarom stellen we een **schoolcoöperatieve** van de opvoedingsgemeenschap voor. Die moet kosten voor boeken, schrijfgerei, boekentassen enz. systematisch aanpakken. Nu worden de ouders gemolken door de commercie. Potloden met een Mickey Mouse op schrijven echt niet beter dan andere. Elke school zou tot een standaardisatie moeten komen die excessen onmogelijk maakt en toch genoeg vrijheid laat. Scholen moeten de consumptie niet stimuleren. Daarom zijn we ook tegen frisdrankautomaten. Water is even fris, kost minder en is gezonder.

– *Op die manier hebben de scholen nog minder inkomsten.*

– *De Smet*: Voor de frisdranken moeten de ouders ook opdraaien. Het financieel beheer

EXTRA GELD

Dat de werkingsmiddelen ontoereikend zijn hoort u waarschijnlijk elke dag op school. Wij volgden enkele scholen op zoek naar bijkomende financiële middelen.

Een gemeenteschooltje houdt een bescheiden *snoepwinkel* open. Met de magere winst van 10.000 frank kan dan toch wat duurzaam didactisch materiaal worden gekocht. Weliswaar een anachronisme: snoep tegen leermiddelen! Maar met een beperkt aantal ouders kan ook al niet op een serieuze winst gehoopt worden met het organiseren van een *pannekoekenslag* of de zoveelste *Breugeltafel*.

Grote scholen stichten een *vriendenkring*. Deze v.z.w. beheert dan de inkomsten en uitgaven. Een grotere secundaire school met een duizendtal leerlingen vult via de vriendenkring en de organisatie van festiviteiten, open deur-dagen en andere manifestaties de kas aan met zowat 400.000 frank. Het schoolwinkelje brengt 300 à 350.000 frank op. Tel daarbij de verhuur van lokalen voor 300.000 frank per jaar. Een behoorlijke som toch wel, zult u zeggen. De aankoop van pedagogische leermiddelen is echter een kostelijke aangelegenheid, geïntegreerde werkweken moeten ook mogelijk zijn voor sociaal zwakkeren en...de installering van een computerklas kost een megabyte.

Een ander voorbeeld: een gesubsidieerde secundaire school met 805 leerlingen heeft per kalenderjaar een werkingstoelage van 12,5 miljoen. Dit is omgerekend ongeveer 15.500 frank per leerling in het A.S.O. Te weinig om de school te laten functioneren volgens de eisen van de huidige maatschappij. Terwijl de facturen zich opstapelen laat op de koop toe de uitbetaling van de werkingstoelagen nogal eens op zich wachten. Sommige directies grijpen naar het kaskrediet om het gat te dichten. Andere directies kunnen beschikken over renteloze leningen, ter beschikking gesteld

door *derden*. Ze kunnen in de miljoenen belopen en dekken het tijdelijk tekort in de uitrusting.

Deze school wil geen beroep doen op de liefdadigheid van de ouders. De directie is niet te vinden voor eetfestijnen en schoolwinkels. Aan de ouders wordt dan ook een driemaandelijks rekening van 2000 à 2500 frank gestuurd. Hierin zijn de werkelijke kosten voor onder meer het zwemonderricht, de papiermassa voor examens, huistaken, mappen en tekenbloks begrepen. Kosten die eigenlijk zouden moeten worden opgevangen door de werkingstoelagen, geeft de directie toe. Boeken en cursussen die de ouders rechtstreeks bij de boekhandel kopen nemen 4000 à 5000 frank in beslag. Hierdoor kost een jaar lager secundair onderwijs 12.000 à 13.000 frank aan de ouders. Zonder busabonnement evenwel. Veel leerlingen komen van ver. Daarom organiseert de

school eigen busvervoer. Het duurste abonnement is 12.890 frank. Het laagste 3000 frank per schooljaar. De werkelijke kost hiervan durft de directie echter niet door te rekenen. De school past bijna de helft van de buskosten bij.

Een school krijgt alle dagen facturen. De vaste kosten maken beslist 85 procent uit van de uitgaven, zegt de directie. Elektriciteit, verwarming, administratie, onderhoudscontracten, lonen van het werkliedenpersoneel... Zelfs met het systeem van de renteloze leningen dient de school een strakke budgettering toe te passen om binnen de krijtlijnen te blijven. □

BOEKEN OPEN : DE VERIFICATEUR

Wie controleert de boekhouding van de school? De verificateurs. Ze zijn met een zestigtal om elk een sector van gemiddeld 80 scholen uit alle netten te controleren. Leerlingen tellen is maar één bezigheid in hun veelomvattende taak. Sommige zaken worden nu eenvoudiger maar wanpraktijken blijven bestaan. En de verificateur klaagt over statusverlies.

Tot nu toe moesten de leerlingen in elke school drie keer per jaar worden geteld, nu nog slechts één keer: in februari. Bovendien gebeurt de telling in kleuter- en lagere school voortaan door de inspecteur. De verificateur neemt nog slechts steekproeven. – *Leuke job dat koppensnellen?*

– *Marcel Cieters, eerste verificateur*: Vooral bij kleuters is het een soep. Als wij komen tellen is er altijd net diarree uitgebroken. De vorige en de volgende dag is iederéén er. In het onderwijs voor sociale promotie is dat vaak nog erger. Soms vinden we daar géén leerlingen. Het is dan voetbal op T.V., het weer is te slecht enz. Alle uitvluchten zijn goed.

Soms zijn leerlingen in twee scholen ingeschreven. Zoek dat maar eens uit!

Toch is het gesjoemel met **fictieve leerlingen** sterk verminderd dank zij de invoering van het lestijdenpakket. En de invoering van het eenheidstype in het secundair onderwijs werkt de moeilijke overgangen tussen type 1 en type 2 nu ook weg.

Toch blijft het tellen van leerlingen belangrijk. Al is er rond het begrip «financierbare student» nog heelwat te doen, vooral met bissers in het hoger onderwijs. En hoe moet je een *balve* student meetellen?

De minister stuurt ons soms uit voor een vliegende controle en dan staan we toch nog voor verrassingen, al zijn de verschillen in Vlaanderen minimaal.

Schoolhoofden die valse aantallen opgeven kunnen trouwens weddeverlies lijden en correctioneel vervolgd worden wegens schrijftvervalsing.»

ZWARTE KAS

Als de leerlingen geteld zijn volgt de controle van de boekhouding: hoe worden de toegekende werkings- en uitrustings- toelagen besteed? Daarvoor worden facturen, huurcontracten, verdeelsleutels en bankrekeningen gecontroleerd. Soms stoot men

ook op gewone telfouten.

– *Cieters*: «Elke school beschikt nu wel over een specialist voor de boekhouding. Veel fouten komen er niet voor. Voor de controle van de boekhouding kondigen we ons bezoek aan. Voor de tellingen doen we dat uiteraard niet. Maar de wetten worden voortdurend aangepast, veel regelingen werden versoepeld. Vroeger mochten nieuwe ramen bijvoorbeeld niet met werkingstoelagen worden betaald, nu wel. Eigenlijk komt het er steeds meer op neer dat we nagaan of niemand geld in zijn eigen zakken steekt. En in sommige scholen komt helaas nog **fraude** voor.»

– *Wat doet u met de zwarte kas van de school?*

– *Cieters*: «Niets. Dat zijn privé-gelden. Wij beseffen ook wel dat de toelagen soms onvoldoende zijn. Het basisonderwijs krijgt bijvoorbeeld erg weinig, vergeleken met het secundair. En technisch onderwijs dat up to date wil blijven moet investeren in computergestuurde installaties. Dat kan vaak niet van de toelagen alleen.

Toch moeten we regelmatig klachten gaan

WAS MATTHEUS EEN DEMOCRAAT ?

«Aan wie heeft zal worden gegeven, en hij zal overvloed hebben; maar van wie niet heeft zal ook ontnomen worden wat hij bezit.» (Mattheüs 13, 12)

Het Centrum voor Sociaal Beleid (Universiteit Antwerpen – prof. Herman Deleeck) maakte in 1982–84 berekeningen waaruit het zogeheten Mattheüs-effect bleek. In het onderwijs profiteren bijvoorbeeld de hogere sociaal-professionele categorieën verhoudingsgewijs meer van het studiebeurzensysteem dan de lagere. De democratisering van het onderwijs werd dan ook in vraag gesteld. Onlangs leverden de sociale diensten van de Gentse, Leuvense en Brusselse universiteiten ook al kritiek op het huidige systeem van de studiebeurzen. Studies wezen uit dat de arbeiders- en bediendenkinderen zwaar ondervetegenwoordigd zijn bij de beursstudenten. Aan de K.U.L. krijgt 28 procent van de studenten een beurs. Hiervan gaat 52 procent naar studenten uit landbouwersgezinnen. Voorts maken vooral ondernemers, handelaars en vrije beroepen aanspraak op een beurs voor hun kinderen.

Studiebeurzen worden toegekend op basis van het netto belastbaar inkomen. Bij hun belastingaangifte geven landbouwers een inkomen aan dat minder is dan 250.000 frank per jaar. Uit het Gentse komt een ander voorbeeld: een apotheker met drie kinderen richtte een vennootschap op en

keert zichzelf een minimumloon uit van 361.000 frank per jaar. Elk kind heeft bijgevolg recht op een volledige studietoelage van 82.500 frank. Aan andere dubieuze toestanden geen gebrek: hoe kan een zelfstandige een bruto-winst maken van 6 miljoen per jaar en een netto belastbaar inkomen van 50.000 frank overhouden? Daartegenover staat dat een fabrieksarbeider met een inkomen van 733.000 frank geen beurs kan krijgen voor zijn enig kind.

Zelfstandigen en vrije beroepen trekken (toegelaten door de wet) allerlei bedrijfskosten af, maar het vermoeden rijst dat het reële inkomen aanzienlijk hoger ligt dan het netto belastbaar inkomen. Daarom luidt de vraag hoe het mogelijk is dat het Belgisch belastingstelsel een goedverdienende burger in staat stelt om zoveel bedrijfskosten af te trekken zodat hij haast niets meer moet bijdragen aan de gemeenschap.

Een beursstudent krijgt daarenboven bijkomende sociale voordelen zoals goedkope kamers en extra toelagen. De sociale diensten willen deze scheefrekening bijsturen en de benadeelden positief discrimineren. Rijkere bursalen sluiten ze alvast uit van de bijkomende sociale voordelen. Voortaan brengen ze naast het belastbaar inkomen ook de werkelijke sociale toestand van het gezin in rekening. Maar voor de toekenning van de studietoelagen blijft alleen het officiële inkomen van de ouders gelden, zoals het bekend is bij het Ministerie van Financiën.

onderzoeken. Vooral in het Gemeenschaps- onderwijs worden vetes nogal eens uitgevochten met verwijten van financiële wanpraktijken. In het Gesubsidieerd Onderwijs blijven die potjes vaker gedekt. Wij moeten echter elke klacht ernstig nemen en de betrokkenen horen, meestal in overleg met de inspectie.»

KLACHTEN

– Welke klacht onderzoekt u nu bijvoorbeeld ?

– *Cieters* : «Een klacht van studenten die geen koffie of frisdrank mogen meebrengen naar school en verplicht zijn alles op school te kopen aan een veel te dure prijs. Die school zou daar een paar miljoen frank extra inkomsten uit halen.»

– Van wie komen de klachten meestal ?

– *Cieters* : «Van mensen in de eigen school. Maar soms ook van ouders. Zo is er bijvoorbeeld een kappersschool die een verkapte vorm van bijkomend **inschrijvingsgeld** hanteert door de leerlingen 5000 frank te laten betalen voor een kapperstasje dat je bovendien moet kopen in de winkel van de zoon van de inrichtende macht. Zoiets kan niet.»

– Het leerlingenvervoer is ook een grote onkostenpost ?

– *Cieters* : «Wij controleren in ieder geval of de tarieven niet hoger liggen dan die van het openbaar vervoer. In het buitengewoon onderwijs is het vervoer kosteloos. Maar wij gaan wel na of de ouders hun kinderen naar de dichtsbijzijnde school sturen. En ook de facturen van de buseigenaars worden nauwkeurig onderzocht.»

– Is er voor de verificateur de jongste jaren veel veranderd ?

– *Cieters* : «We hebben veel van onze status verloren. Vroeger was ons verslag evangelie. Nu zitten er overal zogezegd specialisten en worden we soms behandeld als een hond in het kegelspel. Onlangs liet een directrice toevallig nog haar intercom opstaan zodat de verificateur haar op het secretariaat duidelijk hoorde zeggen : weet je wat die dwazerik nu weer moet hebben ? Maar we doen ons werk. In de overtuiging dat de gemeenschap moet nagaan of haar geld goed wordt besteed.» □

DE SCHOOLWINKEL DICHT ?

Een schoolwinkeltje waar wafels worden verkocht is toegelaten. Die wafels aan oma's en tantes verkopen mag niet. Maar hoe zit het met schrijfpapier, schoolboeken, rekenmachientjes, computers, schoolfoto's en diensten of afgewerkte produkten van technische scholen ? Daar houdt de Commissie Laakbare Praktijken zich mee bezig.

Jan Van Mulders is juridisch adviseur bij het Ministerie van Onderwijs. Hij zit samen met een vijftal magistraten in de commissie die op twee jaar tijd zo'n dertig klachten-dossiers behandelde.

Wanneer wordt een kappersschool oneerlijke concurrentie voor de kapper om de hoek ? Welke winstmarge mag een technische school hebben op afgewerkte barbecuestellen ? Mogen leerlingen verplicht worden om boeken en papier in de schoolwinkel te kopen ?

Van Mulders : «Soms vragen scholen aan hun leerlingen om allemaal hetzelfde rekenmachientje te kopen. Dan kan er op een uniforme manier mee worden gewerkt. Als de aankoop niet verplicht via de school moet verlopen is die praktijk niet laakbaar. Maar u voelt ook wel dat er vaak van onrechtstreekse verplichting sprake is. Elk dossier is anders. Wij bekijken het zuiver juridisch. Bij een klacht kan de minister op ons een beroep doen. Wij formuleren dan een advies. Maar de minister beslist uiteindelijk of hij daarmee rekening houdt en of er sancties volgen.»

VERBODEN

Verkooppraktijken die erop gericht zijn eenheid in pedagogisch-didactisch-handelen van de school tot stand te brengen, zijn toegestaan.

Leerboeken, agenda's, uniformen, gymkledij, schoolbenodigdheden en typisch voor de school voorgedrukte fardes (met logo of naam van de school) mogen dus worden verkocht.

De onderwijsinstellingen mogen echter niet gebruikt worden door handelaars die ter plekke hun produkten of diensten aan het personeel, de ouders of de leerlingen aanbieden.

Produkten en diensten aanbieden ter gelegenheid van occasionele activiteiten in rechtstreeks verband met het schoolleven en in het belang van de onderwijsopdracht is echter toegelaten.

In die zin is het verstrekken van drank, versnaperingen en maaltijden ter gelegenheid van een opendeurdag, een schoolfeest of een andere occasionele P.R.-activiteit aanvaardbaar.

Tijdens de normale openingsuren van de instelling mogen kleine etenswaren en niet-alcoholische dranken bestemd voor onmiddellijk gebruik te koop worden aangeboden.

Activiteiten in verband met schoolfotografie, met uitzondering van het nemen van klasfoto's, zijn verboden. Net als elke vorm van handelspubliciteit in of via de onderwijsinstelling.

Het gebruik van schoolagenda's met handelspubliciteit is strijdig met artikel 41 van de schoolpactwet en wordt dus niet toegestaan.

Personeelsleden, ouders of leerlingen mogen door middel van publiciteit die wordt verspreid via de onderwijsinstelling niet worden aangezet tot het aankopen van welke produkten of diensten ook.

En ook voor in de onderwijsinstelling geproduceerde goederen of diensten mag geen publiciteit worden gevoerd.

Van Mulders : «Technische scholen zitten uiteraard met verkoopbare produkten en diensten. Die betekenen niet alleen publiciteit voor de school, ze vormen ook een belangrijke bron van inkomsten. Als ze er te veel geld voor vragen wordt er geklaagd over de zwarte kas, als ze te weinig vragen veert de middenstand recht. Nu houdt men zich min of meer aan vaste winstmarges. Maar bij haartooi en bakkersopleidingen ligt het vaak moeilijk.

Schrijfpapier mag niet met winst worden verkocht. Maar de scholen beweren dan dat ze de winst nodig hebben om de stock aan te vullen...»

SANCTIES

Klachten moeten rechtstreeks aan de minister worden gericht. Als hij beslist de zaak aan de commissie door te spelen heeft die een maand tijd om advies uit te brengen. Nadien kunnen er tuchtmaatregelen volgen tegen de betrokkenen of de werkingstoelagen kunnen geheel of gedeeltelijk, tijdelijk of definitief worden ingetrokken. Het Algemeen Middenstandsverbond dringt aan op sancties. De minister heeft echter het laatste woord. □

De Provinciale Normaallegang voor Buitengewoon Onderwijs (Provincie Brabant) organiseerde een symposium over bijscholing en navorming. Enkele sprekers hadden het over de taak en de toekomst van het Bu.O. Het kunnen begeleiden van leerbedreigde kinderen is een kwestie van volkshygiëne. Maar de remedial teacher is zelf nog ondergewaardeerd.

Onze hypergesofisticeerde maatschappij verschaft ons een verhoogde welvaart. Maar niet iedereen zag zijn welzijnsgraad verhogen. Degenen die met beperkingen van lichamelijke, psychische en sociale aard af te rekenen hebben, zullen weldra als eersten in de kou staan. Vooral deze bekommernis kwam tot uiting op het symposium.

Het buitengewoon onderwijs stelt bijzonder hoge eisen aan de opvoeders, leraars en therapeuten die er het veldwerk verrichten. Maar vaak zijn deze veldwerkers onvoldoende gewapend voor hun taak. Daarom zijn bijscholing en navorming een vereiste.

«De doelstelling van het buitengewoon onderwijs is de mentaal of zintuiglijk gehandicapten in staat te stellen zo volwaardig en optimaal mogelijk te

ONDERGEWAARDEERD

BUITENGEWOON

De personeelsleden van het Bu.O. wachten al 20 jaar op de uitvoeringsbesluiten van de wet op het buitengewoon onderwijs

participeren en te functioneren in de maatschappij van morgen», stelt psycholoog P. Van Rossem. «De leerkrachten hebben er de opdracht de wetenschappelijke inzichten te vertalen en te integreren in termen van *hoe ga ik concreet om met dit kind*.

Dit orthodidactisch handelen moet gestalte krijgen in een weldoordacht, pragmatisch, operationeel en gradueel werken met de leerling. Een tweedekansonderwijs bestaat voor hen immers niet. Voor hen is het meestal het **laatstekansonderwijs** ! Dit kan en mag geen amateurswerk zijn.

De basisvorming die de normaalscholen verschaffen is voor hen, die zich geroepen voelen les te geven in het buitengewoon onderwijs, slechts een fundament. De orthopedagogiek is een jonge wetenschap die zich razendsnel ontwikkelt. Bijscholing is een morele plicht.»

GEEN SCHOUDERKLOPJES

Toch rijst de vraag of men waardering opbrengt voor de veldwerkers van het Bu.O. «Staat er niet in de **Wet op het buitengewoon onderwijs** van 6 juli 1970 dat de Koning de bekwaamheidsbewijzen bepaalt die vereist worden voor personeelsleden van het Bu.O.?», vraagt J. Cox, directeur M.P.I. *Levenslust*. «Straks wachten we twintig jaar op de uitvoeringsbesluiten en de daaraan verbonden valorisatie. Ik doe een duidelijke oproep voor een degelijke nascholing Bu.O., die noodzakelijk zou kunnen zijn voor een benoeming of bevordering, een beloning voor wie deze supplementaire inspanningen wil doen, een beloning die statutair wordt vastgelegd via een meerwedde en een oprechte opwaardering van de orthopedagogische werkers.»

Zorgenkinderen hebben recht op «buitengewone» leerkrachten, want een tweedekansonderwijs bestaat voor hen niet.

«Het Bu.O. is een sector in nood. De veldwerkers worden beschouwd als de vuilnisbak. Aanmoedigende schouderklopjes kunnen we missen. Er is vooral nood aan een wettelijk statuut. Alleen de provincie Brabant kent een diplomatoeslag toe». Aldus een pas afgestudeerde. «Ook directies van gewone basisscholen zouden de waarde van een **remedial teacher** beter moeten inschatten en enkele uren uit het lestijdenpakket ter beschikking moeten stellen voor het begeleiden van leerbedreigde kinderen,» werpt een andere bijgeschoolde op, «zoniet gaat onze gespenderde energie de mist in.»

Orthopedagoge *M. Germis* heeft het in dit verband over het gewone onderwijs waar ook meer en meer leerlingen met leerproblemen zitten: «De begeleiding kan niet aan de gelukkige inval van een enkeling worden overgelaten. Er moeten voorzieningen getroffen worden die continu uitgebouwd worden. Dit vereist longitudinaal overleg. In Nederland spreekt men al van **zorgverbreding** en de noodzaak handelingsplannen te ontwikkelen als onderdeel van het schoolwerkplan.»

PREVENTIEF WERKEN

«Orthodidactische inzichten helpen niet alleen om een handelingsplan ter remediering op te zetten. Beter inzicht in het ontstaan van voorwaarden die nodig zijn voor het verwerven van basisvaardigheden leidt tot een andere manier van les geven. Zo kunnen problemen worden voorkomen. De preventie begint vaak in peuter- of kleutertuin. Ook voor kleuterleidsters is de bijscholingscursus dus interessant.

Er is bijvoorbeeld onweerlegbaar aangetoond dat een zwak ontwikkelde psychomotoriek niet alleen weerslag heeft op motorische vaardigheden. Veel beroepsleerlingen zijn in de werkplaats **een gevaar voor zichzelf** en anderen omdat ze een slechte ruimteperceptie hebben. Anderen merken pas tijdens de stage dat ze voor bouwvakarbeider ongeschikt zijn omdat ze al hun middelen verliezen zodra ze de ladder op moeten. De psychomoto-

rische tekorten spelen bovendien een rol in de verwerving van de theoretische basisvaardigheden. Rekenen wordt opgebouwd op de ruimtelijke ervaringen. Kinderen die weinig of niet gekropen hebben in hun eerste levensjaar hebben de ruimte te weinig via hun eigen bewegingen geëxploreerd.

De kinderen kunnen zich niet meer concentreren!

Laatst zag ik een peutertje met een walkman op de oren! Uren na mekaar staat de T.V. aan en bombardeert het kind met beelden. Ook de reclame helpt mee aan de visuele en auditieve vervuiling. Het nadenken wordt hen afgeleerd. Ze zijn geestelijk passief, kunnen zich niets verbeelden of voorstellen. Met de oude kinderspelen, hinkelen, boomklimmen... voedde het kind zichzelf op. Het leerde spontaan de nodige psychomotoriek al spelend aan. Maar nu moeten ze vooral stil zitten. Met alle gevolgen van dien.»

MODULAIR ONDERWIJS

De normaalleergang voor buitengewoon onderwijs is bedoeld voor alle leerkrachten, taakleraars, paramedici, opvoeders en hulp personeel, voor de alfabetiseringswerkers, de monitors uit beschutte werkplaatsen en ten laatste voor ouders en verwanten van mindervalide kinderen.

De Normaalleergang voor Bu.O. van de provincie Brabant biedt alle geïnteresseerden van alle netten de mogelijkheid om zich via een modulair systeem bij te scholen. De

leergang omvat twee leerjaren. Het eerste is gemeenschappelijk met de bedoeling een algemene pedagogische, psychologische en orthopedagogische basis mee te geven. Het tweede jaar wordt onderverdeeld in verschillende **specialisaties**: mentale, auditieve en visuele stoornissen en kinderen met leermoeilijkheden. Hier wordt het accent gelegd op de praktisch-orthodidactische vorming.

«De structuur van de leergang moet zeer flexibel zijn», legt directeur *P. Schrevers* uit. «De modules die we aanbieden moeten doelgericht zijn. Ze horen vormend te zijn voor de taken die de cursisten dienen uit te voeren binnen hun dagelijkse functie. Deze noodzakelijke bijscholing is al bij al toch een supplement bij de familiale bezorgdheden en de beroepsactiviteiten. Daarom moet het geheel verteerbaar zijn in 150 à 180 uren per jaar.

Op het grondschema van de flexibele structuren met doelgerichte modules tekenen we twee assen uit: aan de ene kant de functie van de persoon binnen zijn arbeidsveld (bijvoorbeeld kleuterleidster of vakleeraar) en aan de andere kant het type van handicap waarmee hij/zij werkt. Deze twee assen zijn bepalend voor de module die de cursist zal volgen en de doelgerichtheid van zijn navorming of bijscholing. □

Inlichtingen :
 Provinciebestuur van Brabant
 Dienst 42 – U. De Stercke
 Gasthuisstraat 31 – kantoor 6.02
 1000 Brussel
 Tel. 02-515 76 10

PRIORITEIT

Wat is navorming? Elk project dat plaatsvindt op voordracht van de overkoepelende organisaties van de inrichtende machten voor het gesubsidieerd onderwijs, of van de A.R.G.O. voor het Gemeenschapsonderwijs, en dat goedgekeurd werd door de Minister van Onderwijs. Alle andere initiatieven horen onder de term bijscholing.

De prioriteiten inzake de navormingsactiviteiten voor 1990, 1991 en 1992 werden door de Vlaamse Executieve vastgelegd in het decreet van 5 juli 1989.

Wat het buitengewoon onderwijs aangaat, specificeert par. 4 van dit decreet: «Ten behoeve van de betrokken personeelsleden moeten rond het thema «leerbedreigde leerlingen» vanaf 1 september 1990 navormingsactiviteiten georganiseerd worden, die gericht zijn op een aanvullende opleiding voor het personeel van het buitengewoon onderwijs.»

In-service-bijscholing (I.S.B.): ieder personeelslid beschikt in principe over twee halve dagen per maand om aan bijscholing te doen binnen de gewone opdracht. Deze halve dagen kunnen, per personeelslid, samengevoegd worden tot maximum drie volledige dagen, ten einde het volgen van meerdaagse I.S.B.-activiteiten mogelijk te maken.

Alle I.S.B.-activiteiten worden georganiseerd onder de verantwoordelijkheid van de inrichtende macht, of de directeur van de school. Initiatieven, door derden genomen, kunnen daarbij erkend worden. Deze I.S.B.-activiteiten mogen in geen geval leiden tot bijkomende uitgaven voor het Rijk.

De Provinciale Normaalleergang voor Buitengewoon Onderwijs valt onder de rubriek bijscholing. Het huidige getuigschrift zal zonder enige twijfel geldig zijn als «het» vereiste bekwaamheidsbewijs.

(F. Vernack, inspectrice buitengewoon onderwijs)

MET DE STEUN VAN...

Het Technisch Hoger Onderwijs tracht de technologische evolutie binnen de schoolmuren te halen. Hiervoor brengen de industriële hogescholen een wisselwerking op gang met de beroepswereld. Concreet «sponsort» de industrie bepaalde opleidingsprojecten.

«Dat het Technisch Hoger Onderwijs en de industrie in nauw contact met elkaar moeten leven, wordt tegenwoordig algemeen gepropageerd», zegt *G. Manderyck*, directeur van de Katholieke Industriële Hogeschool West-Vlaanderen. «Grote samenwerkingsprojecten en structuren worden ontworpen en op gang gebracht om de wisselwerking tussen de beroepswereld en de wereld van de vorming en opleiding te bevorderen. Het moet echter bij een **wisselwerking** blijven die steunt op wederzijds vertrouwen en met eerbiediging van elkaars eigenheid en doelstellingen. Een wisselwerking die één van de partijen afhankelijk maakt zou schade berokkenen aan de echtheid en de eigenwaarde van de te verwezenlijken opdracht. *Up-grading* is noodzakelijk, al betekent het een zware financiële last. Een onderwijsinstelling kan immers haar uitrusting niet afschrijven op basis van een economisch rendement.»

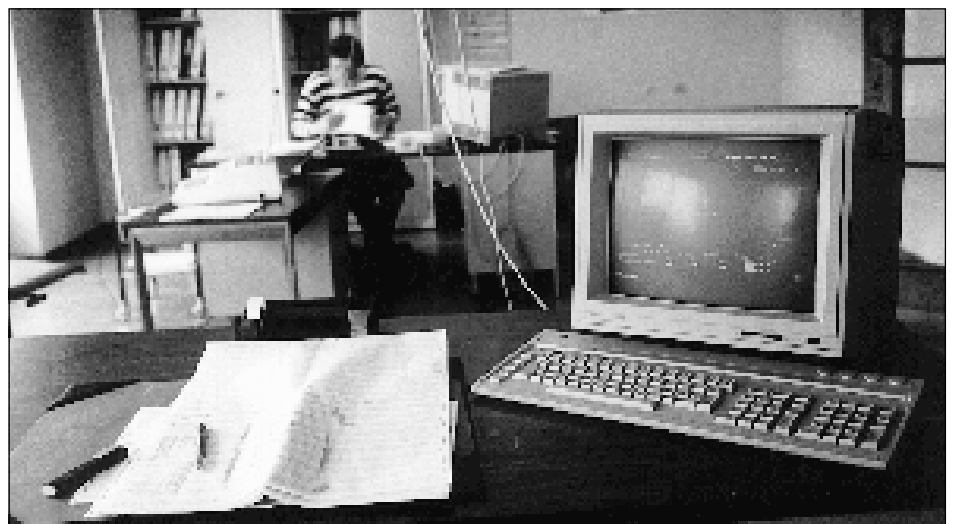
Het Programma voor Industriële Selectiviteit van Minister Coens maakte in 1985 de oprichting mogelijk van zes centra waar onderricht en opleiding verstrekt wordt over de technologie van Computer Integrated Manufacturing (C.I.M.). Vier van deze centra, namelijk de Katholieke Industriële Hogescholen De Nayer, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, zijn uitgerust met Hewlett-Packard apparatuur (HP.550 uit de 9000-reeks met de nodige randapparatuur).

SPONSOR

Hewlett-Packard geeft een externe dimensie aan haar activiteiten. Ze is van mening dat een deel van de winsten ten goede van de gemeenschap moet komen. Daarom besteedt ze in België ettelijke miljoenen aan steunprogramma's in de vorm van **schenkingen** van materieel en rechtstreekse financiële steun. Natuurlijk hoopt de elektronica-firma via de contacten met de industriële hogescholen op een positieve return.

De firma schonk de vier industriële hogescholen de nodige hardware om hun CAD-CAM-computeruitrusting tot op het meest recente niveau te brengen.

«Ervaring opdoen op goede en recente apparatuur is voor onze studenten gewoon een noodzaak», benadrukt *Manderyck*. «De HP.9.550 werd nu omgebouwd naar een HP.9.825 –een moderne RISC-computer (Reduced Introduction Set) die sneller omvangrijke programma's verwerkt. Daarmee kunnen studenten in industrieel-vergelijkbare omstandigheden hun oefeningen verwerken. De jonge industrieel ingenieurs krijgen hiermee de gelegenheid hun basiskennis aan te vullen met een actuele vaardigheid die van groot belang is voor de introductie van technologische vernieuwing in zowel grote als kleine bedrijven. Meteen stellen ze hun toekomstige werkgelegenheid veilig.» □

Scholen en bedrijven werken meer samen.

EEN CULTUURBAD OP SCHOOL

«Kunst in het College» is een cultuurproject in het Sint-Jozefscollege van Aarschot. Sinds 1986 brengt deze organisatie jongeren in contact met hedendaagse uitdrukkingvormen.

De kunstenaars zijn daarvoor te gast op school.

Josée Lebon: «Elke kunstvorm komt aan bod door middel van gastsprekers, video's, dia's, gastoptredens, workshops, films, tentoonstellingen en boekenstands. De meeste evenementen staan open voor het publiek.»

BEELDDE KUNSTEN

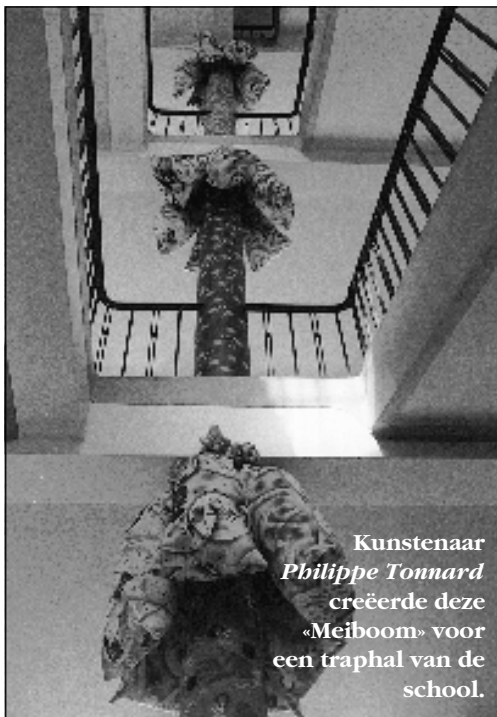
In 1986–1987 verbleef de beeldende kunstenaar *Philippe Tonnard* verscheidene weken in het Sint-Jozefscollege. *Jan Hoet* en zijn medewerkers van het Gentse Museum voor Hedendaagse Kunst werkten samen met de school. *Tonnard* realiseerde een blijvende installatie in een traphal. De leerlingen zagen hem aan het werk, spraken met hem, nodigden hem uit in de klas om zijn werk met dia's toe te lichten. Intussen realiseerden de leerlingen van de richting Beeldende Kunsten eigen werk.

Deze bedrijvigheid liep uit op een «Dag van de Hedendaagse Kunst».

DANS

In 1987–1988 kwam de dans aan de beurt. In samenwerking met «Klapstuk», het internationale dansfestival van het Stuc te Leuven werden choreografen gezocht voor zeer verschillende dansvormen. De leerlingen konden kiezen uit salondansen, bewegingstheater, jazzballet, Afrikaanse dans en volksdans.

In een eindregie van *Alain Platel* (Les Ballets Contemporains de la Belgique) werd met al de resultaten van de workshops een voorstelling samengesteld. Daarin werden, afwisselend met de dans, op grootbeeld video's met hedendaagse dansfragmenten getoond. In totaal dansten meer dan negentig leerlingen mee. Het project liep over twee maanden.

Kunstenaar
Philippe Tonnard
creëerde deze
«Meiboom» voor
een traphal van de
school.

THEATER

Voor het theaterproject van 1988–1989 werd *Guy Cassiers* van Oud Huis Stekelbees, artistiek raadgever. Hij regisseerde de schoolversie van «Parade». Er ontstonden vier stukken. Het Vlaams Theaterinstituut en Theaterwetenschap (K.U. Leuven) hielpen met informatie en het in bruikleen geven van video's. De deelnemers woonden professionele repetities bij. Alle klassen kregen twee gastvoorstellingen aangepast aan hun leeftijd, telkens ingeleid en besproken.

Tijdens de «Theaterdag» werden de eigen producties opgevoerd. Toevallig viel het theaterproject samen met het «De Ruyter-Forum», een driejaarlijkse prijs voor schooltoneel. Het Sint-Jozefscollege werd met «Parade» laureaat. Later koos het Cultureel Jongeren Paspoort het college uit tot cultuurschool van Brabant.

POEZIE

Het Poëzieproject draaide in 1989–1990 op volle toeren. *Johan Noppen*, organisator van Leuven Literair en van Poëzie Aarschot stelde zijn ervaring ter beschikking. *Daniel Billiet*, jeugddichter en poëziecriticus werkte als gastdichter in twee schrijfateliers. Drie gastregisseurs herdachten met de leerlingen het «voordragen»: *Erwin Jans* (docent theaterwetenschap), *André Sollie* (graficus en jeugddichter) en *Jan Haepers* (leraar). Voorts was er een leesatelier aan het werk met *Christine Desender*.

CULTUURBUS

De «cultuurbus» zorgt voor vervoer naar evenementen zoals de boekenbeurs, Lineart, toneel, tentoonstellingen enz. Deze activiteiten worden in alle Aarschotse scholen aangekondigd en staan open voor iedereen.

Daarnaast zijn er sinds jaren de reizen naar Italië, Londen en Parijs en de studiereizen van de richting Beeldende Kunsten (Amsterdam, Parijs, Duitsland en Vlaanderen).

SCHRIJFPROJECT MET PARIJS

Afgelopen schooljaar werd meegewerkt aan een Europees schrijfproject over mythen, sagen en legenden. Dit project gaat uit van de «Mairie de Paris», die al tien jaar gastkunstenaars met jongeren laat werken. Nu gebeurt dat voor het eerst in alle landen van de Europese Gemeenschap. De beste teksten worden in hun oorspronkelijke taal en in het Frans uitgegeven. Dit project loopt nog tot in 1993.

Josée Lebon: «Waar we de middelen vandaan halen? Die halen we uit sponsoring, subsidie van het Ministerie van Cultuur en van de Aarschotse Culturele Raad. De onontbeerlijke morele steun krijgen we van de directie die de materiële infrastructuur (belichting, klank, zaal...) zoveel mogelijk uitbouwt, van de ouders en van de leerlingen die op een prettige, intense en ongedwongen manier een medium ontdekken en vooral zeer interessante mensen leren kennen met wie ze een blijvend contact opbouwen.

Het C.J.P. beloonde ons ook weer. Met het dossier over Catalonië werden we derde in de wedstrijd «Cultuurschool van het Jaar». Twee leerlingen krijgen daardoor de kans om een reis naar Catalonië te maken. Mooi toch!» □

Kunst in het College
Sint-Jozefscollege
Schaluin 28
3220 Aarschot
Tel. 016-56 63 14

HET LENTEDECREET

Het Lentedecreet is een huis met veel kamers. Klasse leidt u erin rond en treft bij de voordeur Gemeenschapsminister van Onderwijs **Daniël Coens**. Hij vertrekt net naar het begrotingsoverleg. Met ruim 186 miljard staat onderwijs voor bijna de helft van de Vlaamse begroting (10 miljard meer dan vorig jaar). 's Anderendaags zullen we in de kranten lezen dat Coens tijdens het overleg niet één maar twee benen stijfhiel. Wij hadden het 's morgens al gemerkt.

– Hebt u lang wakker gelegen van het Lentedecreet ?

– Coens: Het Lentedecreet is de belangrijkste onderwijswetgeving sinds de Schoolpactwet. Deze wet herschreven we vanuit onze Vlaamse autonomie, zowel inzake werkingskredieten, investeringen enz. als inzake structuur van het secundair onderwijs. Eindelijk zitten we na twintig jaar niet meer met een type I en type II. We structureerden dus het gehele Vlaamse onderwijs, met uitzondering van het universitair onderwijs, waarbij we een aantal bijzondere financiële mechanismen inbouwden. Da's niet niks, eh. De nieuwe start zal zijn uitwerking niet missen.

– Het decreet wordt wel eens vergeleken met een dinosaurus of een veelkoppig monster. Duidt dit op het ontbreken van een echte visie ?

– Coens : Dit betwist ik ten zeerste. Het debat is ten andere grondig gebeurd en de materie werd met alle onderwijsparticipanten doorgepraat. Er zit duidelijk wel een lijn in, onder andere naar een ruimere autonomie van de scholen.

– U streeft naar een gelijkberechtiging van alle netten op basis van objectieve criteria. Over het vastleggen van die objectiviteit bestaat evenwel discussie.

– Coens : Het decreet haalde een ruime meerderheid. Het ontwerp van decreet werd in de Vlaamse Raad aangenomen met 102 stemmen tegen 27 bij 2 onthoudingen. Een duidelijke meerderheid sprak zich dus uit voor de ingebouwde criteria.

– Zegt u nu dat de lat gelijk ligt ?

– Coens : Inzake werkingsmiddelen niet, maar ze kunnen niet verder meer ontsproten. Hoewel er een serieus verschil blijft. Als we drie frank uitgeven voor het gesubsidieerd onderwijs geven we in verhouding acht

Da's niet niks

frank uit voor de werking van het Gemeenschapsonderwijs.

– *Oppositieleden vinden dat er een gevoelige daling is van de middelen voor het Gemeenschapsonderwijs. De onroerende investeringen vallen terug van 1648 miljoen voor 1990 op 921,9 miljoen voor elk van de jaren 1991 tot 1995. Wanneer rekening wordt gehouden met de 300 miljoen frank extra voor het eigenaarsonderhoud betekent dit nog altijd een verlies van 427 miljoen per jaar.*

– *Coens* : De oppositie zal de dingen natuurlijk altijd anders interpreteren. Maar ik zie toch nog altijd de verschillen inzake investeringen. De overheid subsidieert de investeringen voor individuele scholen in het Gemeenschapsonderwijs voor honderd procent. Nu is er natuurlijk een intrinsiek verschil. Het Gemeenschapsonderwijs behoort tot de overheid. De staat is eigenaar van de gebouwen. Terwijl de andere netten «gesubsidieerd» zijn en eigenaar blijven van hun eigen patrimonium. Dat blijft dus een verschil. De vraag is in welke verhouding dit verschil redelijk kan blijven.

– *Vindt u dat de gemeenschap een specifieke onderwijsstaak heeft of is het Gemeenschapsonderwijs gewoon één van de netten ?*

– *Coens* : Het Gemeenschapsonderwijs is een noodzakelijk element in de vrije schoolkeuze, met vanuit die specificiteit onder meer de verzekerde honderd procent financiering. De andere netten hebben dit niet voor werkmiddelen of investeringen. Overigens is het voormalige Rijksonderwijs nu autonoom geworden. Met autonomie bedoelen we geen vorm van gesubsidieerd onderwijs. Maar waar vroeger de Minister van Onderwijs het hoofd was van de inrichtende macht, ben ik dat nu niet meer. Het Gemeenschapsonderwijs heeft zijn eigen beheer.

– *Is er tussen de netten nog een verschil inzake de bestedingsvrijheid van de werkmiddelen ?*

– *Coens* : In het Gemeenschapsonderwijs is dank zij de autonomie de bestedingsvrijheid verruimd. Ook dit is een element van de «lat gelijk leggen».

– *Houdt de autonomie ook in dat leerkrachten verschillend kunnen worden betaald ?*

– *Coens* : Nee. Er zal altijd een normering zijn qua diploma en niveau van onderwijs. Een vrije markt wordt de onderwijswereld nooit. «Dat is een goede leerkracht, die krijgt zoveel. En die is minder goed, die betalen we zoveel... » Onmogelijk !

– *En als in het raam van de autonomie en het schoolbeheer bepaalde leerkrachten meer verantwoordelijkheid op zich willen nemen ?*

– *Coens* : Over dit perspectief wil ik met het onderwijsveld blijven praten, binnen bepaalde lijnen wel te verstaan. Het creëren

van een zekere ruimte om de prestatie-regeling en de daarbij behorende vergoeding te bepalen of om een aanpassing te bekomen is een zaak die nog moet rijpen.

– *Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting Geens berekende dat elke zittendblijver in het secundair onderwijs ons 200.000 frank kost. Hun aantal is de jongste jaren dramatisch gestegen. Kan een pedagogische ingreep hier niet samengaan met een aanzienlijke besparing ?*

– *Coens* : Hoe kan ik als minister iets doen aan het aantal zittendblijvers ? Zoiets kan men van overheidswege niet ordenen.

– *Het kan toch geen toeval zijn dat er bij ons zoveel zittendblijvers zijn en in sommige landen bijna geen ?*

– *Coens* : Ik vertrouw op de klasseraden die in eer en geweten op basis van objectieve criteria oordelen of een leerling moet blijven zitten of niet.

– *De werkmiddelen blijven minimaal. Denkt u eraan om bijvoorbeeld zoals in het buitenland het bedrijfsleven op één of andere manier in te schakelen ?*

– *Coens* : De werkmiddelen blijven inderdaad een groot probleem. Wat de inschakeling van het bedrijfsleven betreft zou het wenselijk zijn dat er iets zou gebeuren, vooral voor het technisch onderwijs. Er is overleg daaromtrent, maar je kunt moeilijk het onderwijs afhankelijk maken van het bedrijfsleven. Er gebeurt al wel één en ander. In overleg met het lokale bedrijfsleven zijn er bijvoorbeeld overdrachten van machines. Maar dat moet evolueren. Ik hoop dat het bedrijfsleven het belang inziet van participatie en investering in het onderwijs. Want nu hebben de bedrijven het toch wel relatief gemakkelijk. Voor de basisopleiding moeten ze rechtstreeks niet veel doen.

– *Hoeveel besparingen levert het Lentedecreet op ?*

– *Coens* : Het Lentedecreet werkt niet besparend ! Het kost integendeel 1,6 miljard. Men associeert het decreet altijd met besparingen maar dat heeft er niets mee te maken. Een aantal jobs gaat verloren door de verrekening van de denataliteit en een besparingsmaatregel die vorig jaar werd beslist. Met het vervroegen van de tellingsdatum van 1 oktober naar 1 februari van het voorgaande jaar neutraliseren we voor een stuk een eventuele aanwinst van leerlingen en zwakken we het effect van een eventueel verlies af. Op die manier delen de scholen nu solidair het totale verlies aan leerlingen. Dat vind ik eerlijk. Hopelijk neemt daarmee ook de jacht op

leerlingen af. In het secundair onderwijs mag nog 98,2 procent van het totale urenpakket worden aangewend. Van de weggevallen 1,8 procent onderscheiden we 1,2 procent globaal denataliteitseffect en 0,6 procent reële besparing. Dat is de realiteit : één derde besparing, twee derde verrekening van het dalend aantal leerlingen. Blijkbaar heeft men dit niet altijd goed gevat. De

telling op 1 februari heeft overigens een groot voordeel. Als men daarbij de leerlingencoefficiënt kent kan de directie perfect de omkadering van het komende schooljaar voorbereiden. Vroeger kon dit niet. Dat alle scholen ook maar eens zo eerlijk zijn te vermelden hoeveel leerlingen er dit schooljaar minder zijn en hoeveel uren dat zou kosten zonder de nieuwe regeling. In het secundair onderwijs zitten dit jaar gewoon 10.000 leerlingen minder.

– *Met het verdwijnen van type I en II verandert ook de omkadering in het secundair onderwijs. Vooral vroegere V.S.O.-scholen moeten inleveren.*

– *Coens* : Vroeger had zowel het V.S.O. als het traditioneel onderwijs een eigen personeelsomkadering. Daar de twee types overgaan in een gemeenschappelijke structuur is het logisch dat een leerling in de ene school evenveel lesuren met zich meebrengt als een leerling in een andere school met hetzelfde aanbod. Er is dus nood aan een definitief stelsel dat een eerlijke omkadering voor alle scholen garandeert. Daarom heb ik een objectieve leerlingencoefficiënt laten berekenen, gebaseerd op een analyse van 2800 lessenroosters van Vlaamse scholen. Voorts kan op grond van een wetenschappelijke studie objectief de noodzakelijke omkadering per studierichting worden vastgesteld. De klassegrootte is nog nooit zo gunstig geweest voor de noodzakelijke kwaliteit van het onderwijs. Onze omkadering is zowat de meest gunstige van Europa.

Met de nieuwe regeling weten de scholen bovendien exact op hoeveel lesuren ze in de toekomst mogen rekenen. Op die manier wordt de coefficiënt meteen een aansporing voor de scholen om werk te maken van een

doordacht onderwijsaanbod. Valt het bijvoorbeeld nog langer te verdedigen dat een schooltje met 77 leerlingen zoveel studierichtingen kan organiseren dat het gemiddeld aantal leerlingen per klas er amper 5,1 bedraagt?

– *Bestaat er geen gevaar voor dat deze*

rationalisering de vrijheid van onderwijskeuze in een bepaalde regio beperkt?

– *Coens*: Er is nu reeds een drastische vermindering van richtingen en vakken. Dat is goed. Elke school zal met het lestijdenpakket op basis van de leerlingencoëfficiënt in overleg en in samenwerking met scholen van hetzelfde net in een bepaalde regio gaandeweg een aangepast onderwijsaanbod kunnen creëren. Ik hoop dat ze daar zelf toe komen, want het is niet gemakkelijk om dat van bovenaf op te leggen.

– *In het decreet is naast de lokale autonomie de inspraak een grote krachtlijn. Het Besluit van de Vlaamse Executieve bepaalt op dit vlak dat een lokale personeelsafvaardiging uit maximum vijf leden moet bestaan, samengesteld door de representatieve vakorganisatie(s). De afvaardiging van de ouders telt eveneens vijf leden, samengesteld door de aan de onderwijsinstelling verbonden oudervereniging(en). Om te participeren in de autonomie moet je dus als leerkracht lid zijn van een vakbond en alle ouders worden baast verplicht toe te treden tot een erkende oudervereniging. Is dit een erkende oudervereniging. Is dit een garantie voor de participatie van alle medespelers?*

– *Coens*: Dit is slechts een aanzet. We zijn nu vertrokken van bestaande elementen: vakbondsafgevaardigden en al of niet erkende ouderverenigingen. Over de definitieve constructie van de schoolraden zullen we overleg plegen met de inrichtende machten, vakbonden, ouderverenigingen en de socio-economische middens. Mocht dat overleg tegen 1 april niet tot concrete resultaten leiden, dan zal de Vlaamse Regering zelf een reglementering uitwerken. Hoe dan ook moeten de schoolraden in het gesubsidieerd onderwijs op 1 september 1991 van start gaan. Ik hoop dat de

betrokkenen zelf een consensus vinden. In elk geval wilde ik niet langer meer wachten met het op gang brengen van het proces.

– *Vindt u dat de vakbondsafgevaardigden ook de participanten moeten zijn die zich uitspreken over de pedagogische aspecten?*

– *Coens*: Laten we een onderscheid maken.

Je hebt zaken die rechtstreeks het personeel aangaan in de relatie werkgever-werknemer. Daarnaast is er het bredere pedagogische project dat een zaak is van iedereen en dat uiteraard een materie is voor de schoolraad.

– *Door vooraf geen bakens uit te zetten betreffende verantwoordelijkheden en taakverdeling lukt u toch moeilijkheden uit?*

– *Coens*: Nee, ik geloof het

niet. De zaak is open. Men kan experimenteren.

– *Zijn de ouders voorbereid op dergelijke participatie?*

– *Coens*: Dat is één van de grootste problemen. Vandaar dat we de constructie van de schoolraad niet zomaar hebben opgelegd. Participatie is een proces.

– *Steunt u daarvoor op buitenlandse modellen?*

– *Coens*: Ja, maar toch ook op de eigenheid van de Vlaamse samenleving. We hebben echter geen grote traditie inzake participatie. Vandaar dat we er goed aan gedaan hebben om het participatieproces alvast op gang te brengen. Al doende leert men.

– *U zegt vaak dat u met enkele miljarden meer minder problemen zou hebben. Betekent dit dat het onderwijsbeleid vooral wordt bepaald door budgettaire beperkingen in plaats van door een visie?*

– *Coens*: Beide zijn niet tegenstrijdig. De opdracht van de overheid is namelijk een visie te vertalen in centen. Het onderwijs neemt een grote budgettaire massa in beslag die evolueert naar 200 miljard voor 150.000 mensen en 5000 scholen. De kleinste beslissing heeft door de wet van de aantallen enorme weerslagen.

– *Hebt u toch een boodschap voor het begin van het schooljaar?*

– *Coens*: Dat de leerkrachten de waarde van het onderwijs positief beleven zodat ook het onderwijs aanvaard wordt als de belangrijkste collectieve voorziening. Daarin participeren is de moeite waard. De investering van heel wat kennen en kunnen in jonge mensen en hun toekomst is prioritair voor Vlaanderen. Vandaar mijn gevecht voor de centen als een noodzakelijk middel om dit te kunnen realiseren.

– *Nochtans nam de afgelopen tien jaar de vlucht uit het onderwijs toe.*

– *Coens*: Dit verschijnsel moet je bekijken in de context van de problematiek van de hele zachte sector. In de harde sector maak je misschien sneller en gemakkelijker carrière. Een opdracht in het onderwijs is evenwel van een andere aard. Het onderwijscorps zou zich meer positief moeten affirmeren. Het heeft daar redenen toe. Zo slecht hebben de onderwijzers het niet. Maar dat hoor je dus nooit. Noch van de vakbonden, noch van de betrokkenen. Wel af en toe in individuele gesprekken. Of ze wel redenen tot klagen hebben? Wel, ik weet niet... Als je alles bekijkt, de inhoud van het werk en zo, is het de moeite waard om in de onderwijstaak te geloven. Wat de financiële herwaardering betreft is de inspanning van de Vlaamse Gemeenschap in deze moeilijke tijd niet te onderschatten. Het kost mij 9 miljard. Die 6 procent loonsverhoging, da's niet niks. □

BESPARINGEN

Op het lestijdenpakket wordt vanaf schooljaar 1990-1991 een **aanwendingspercentage** toegepast. Deze is 99,375 procent voor het kleuteronderwijs en 98,125 procent voor het lager onderwijs. Bij het vastleggen ervan werd rekening gehouden met:

- het realiseren van een besparing van 0,5 procent op de budgettaire ambten, omgerekend 0,625 procent omkadering;
- de denataliteit die geraamd wordt op 1,2 procent.

Volgens de gegevens van de administratie betekenen deze maatregelen voor het lager onderwijs een verlies van ongeveer 430 ambten en voor het kleuteronderwijs ongeveer 70 ambten. De totale inlevering wordt dus geschat op 500 ambten.

In het secundair onderwijs veroorzaakt de aftrek van 1,825 procent van het lestijdenpakket bij benadering een verlies van 15.000 uren. Hierin bedraagt de verrekening van de denataliteit (1,2 %) 9000 à 10.000 uren. De echte besparing van 0,625 procent komt neer op zowat 5790 uren.

WAT ER VERANDERT IN HET NIEUWE SCHOOLJAAR

ALGEMEEN

- *Nieuwe verdelingswijze van investeringskredieten voor de scholen.*

In elk der komende jaren stelt de Vlaamse Gemeenschap zo'n vier miljard ter beschikking voor het optrekken van nieuwe schoolgebouwen.

De investeringen in het Gemeenschaps- onderwijs worden voor 100 procent gefinancierd. In het gesubsidieerd onderwijs is er voor 70 procent financiering in het basisonderwijs en voor 60 procent in de overige onderwijsniveaus.

De verdeling over de drie netten zal geschieden op basis van objectieve criteria. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde oppervlakte per leerling gelijk voor alle netten, maar verschillend naargelang het onderwijsniveau.

Op basis daarvan wordt 3977,6 miljoen (1991 tot 1995) als volgt verdeeld :

- Gemeenschapsonderwijs : 921,9 miljoen (23,1 %),
- Gesubsidieerd officieel onderwijs : 594,6 miljoen (15 %),
- Gesubsidieerd vrij onderwijs : 2461,1 miljoen (61,9 %).

- *Nieuwe aanpak van werkingstoelagen voor de scholen.*

Voortaan worden de acht verschillende subsidiëringstromen vervangen door één globale budgettaire enveloppe voor het geheel van de werkingmiddelen.

Objectieve normen die de kosten beïnvloeden worden op gelijke wijze in rekening gebracht voor de verschillende onderwijsnetten. De nieuwe manier van berekenen heeft tot gevolg dat het verschil tussen de werkingkredieten van het Gemeenschaps- onderwijs en de toelagen van het gesubsidieerd onderwijs niet meer toeneemt. Vroeger werd het globale werkingkrediet voor het Gemeenschapsonderwijs jaarlijks geïndexeerd, terwijl voor het gesubsidieerd onderwijs het aantal leerlingen meespeelde in de berekening. Hierbij had de denataliteit een nadelig effect.

Jaarlijks wordt nu voor beide groepen de globale enveloppe aangepast aan het leerlingenaantal en de kostenontwikkeling zoals loon- en energiekosten.

Voor de besteding van het geld worden alle vroegere beperkingen afgeschaft. Wel is de inrichtende macht verplicht om ten minste 20 procent te besteden aan de betaling van het onderhoudspersoneel.

- *Vervroeging van de tellingsdatum van 1 oktober naar 1 februari van het voorgaande jaar.*

- *Vanaf 1 september 1990 hebben leerkrachten en ouders inspraak in de aanwending van het lestijdenpakket.*

Vanaf 1 april 1991 starten in het Gemeenschaps- onderwijs de lokale schoolraden.

- *Er komt een eenvormige en vaste vakantieregeling voor het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het hoger onderwijs van het korte type.*

- *Voor de internaten met minstens 50 leerlingen wordt voortaan een voltijds beheerder betoelaagd, voor kleinere internaten een halftijdse.*

- *Geestelijken die in gemeenschap leven en slechts voor 60 procent betaald werden als leraar, worden voortaan voor 100 procent betaald.*

- *De wet op de leerplicht wordt aangepast aan de vervroegde meerderjarigheid.*

LAGER ONDERWIJS

- *Nieuwe regeling van bekwaamheidsbewijzen en weddeschalen : kleuterleid(st)ers kunnen voortaan ook in het lager onderwijs aangesteld worden en daar zelfs een directiefunctie krijgen.*

BUITENGEWOON ONDERWIJS

- *De 10 procent-regeling wordt afgeschaft.*
- *In het Gemeenschapsonderwijs kunnen personeelsleden eindelijk weer vastbenoemd worden. Sinds 1978 waren er namelijk geen vaste benoemingen meer.*
- *Regeling van de bekwaamheidsbewijzen.*

SECUNDAIR ONDERWIJS

- *Het Lentedecreet legt definitief de structuur vast en voorziet de mogelijkheid om in functie van specifieke pedagogische concepten af te wijken inzake de besteding van uren voor basisvorming. De nieuwe structuur wordt ingevoerd in het tweede jaar van de eerste graad.*

- *Er is een definitieve lijst van de studierichtingen die in A.S.O., T.S.O., K.S.O., B.S.O. en in de zevende jaren mogen worden opgericht.*

- *Het aantal lestijden waarop een school recht heeft, wordt voortaan objectief*

bepaald op grond van een leerlingencoëfficiënt.

- *Versnelde procedure inzake terbeschikkingstelling, reffectatie en wedertewerkstelling.*

- *De concordantie tussen de vroegere vakbenamingen en de nieuwe gereduceerde benamingen is juridisch bevestigd via een besluit van de Vlaamse Executieve.*

DEELTIJDS SECUNDAIR ONDERWIJS

- *Wordt na jarenlange experimenten organiek geregeld.*

HOGER ONDERWIJS

- *Veralgemening van de driejarige studieduur tot economisch hoger onderwijs en herstructurering van dit onderwijs.*

- *Verhoging van het inschrijvingsgeld H.O.B.U. (5000 frank voor niet-beursstudenten).*

DEELTIJDS SECUNDAIR KUNSTONDERWIJS

- *Wordt volledig gereorganiseerd. Ook de afdelingen Woord en Dans worden volledig uitgebouwd.*

ONDERWIJS VOOR SOCIALE PROMOTIE

- *De discriminatie bij het inschrijvingsgeld ten nadele van thuiswerkende vrouwen wordt weggewerkt.*
- *Invoering van onderwijs voor sociale promotie volgens modulair stelsel.*
- *De inschakeling van voordrachtgevers wordt mogelijk gemaakt.*

BASISEDUCATIE

- *Invoering van een volledig nieuwe regeling.* □

TROUWEN EN VEEL GELD VERDIENEN

De eerste resultaten van het Scholierenonderzoek 1990 bij 15.000 jongeren van 13 tot 19 jaar werden onlangs bekend gemaakt. Doel is het in kaart brengen van de inkomsten, uitgaven, tijdsbesteding, gezondheid en toekomstverwachtingen van de huidige generatie scholieren.

In vergelijking met een vorig onderzoek uit 1984 constateert men een flinke stijging van de inkomsten: 248 gulden per maand (voor jongeren tot en met 17 jaar) respectievelijk 637 gulden (18 jaar en ouder). Dit laatste cijfer wordt verklaard door het Nederlandse systeem van studie-financiering. Naast inkomsten uit zakgeld en kleedgeld blijkt de helft van de scholieren tijdens het schooljaar een of meer baantjes te hebben. Jongens hebben per maand bijna anderhalve keer zoveel te

besteden dan meisjes.

Kleding en alcohol zijn de belangrijkste posten in het scholierenbudget. Twintig procent van de jongens gokten besteedthieraan zo'n 18 gulden per maand. Het percentage rokers bleef gelijk, alhoewel de uitgaven met vijftig procent toenamen.

De meeste scholieren willen trouwen of samenwonen en kinderen krijgen. Iets minder dan een kwart van de jongens verkiest «alleenverdiener» te zijn. Het C.D.A. is de grootste partij, gevolgd door P.V.D.A. en D66. Slechts twaalf procent zou voor de V.V.D. kiezen.

Dit eerste rapport kan u bekomen door overschrijving van 17,50 gulden op Postbanknummer 36 87 00 van N.I.B.U.D., Den Haag, met vermelding «Scholierenonderzoek». □

(Uitleg)

SCHOOLTELEVISIE EN RECLAME

Whittle Communications produceert onder de naam «Channel One» een dagelijks **nieuwsmagazine voor de jeugd**. Elke school krijgt gratis een schotelantenne, twee videorecorders en een televisie per 23 studenten. Al wat de school moet doen is beloven dat de leerlingen elke dag zullen kijken.

Waar zit de adder? Dit programma van 12 minuten bevat 4 x 30 seconden **publiciteit**. Verscheidene verenigingen van schoolhoofden, leraars en ouders hebben al geprotesteerd tegen dit «grof commercialisme» en de staten New York en California hebben hun scholen verboden op het aanbod in te gaan. Toch hebben al zo'n 3000 secundaire scholen gespreid over 24 staten zich laten verleiden. □

(The Times Educational Supplement)

WALEN DUURDER

Volgens officiële cijfers van zowel de Vlaamse als de Franse Gemeenschap wordt dit jaar in ons land in totaal 326,2 miljard aan onderwijs uitgegeven: 182,8 miljard aan Vlaamse kant en 143,4 miljard aan Franstalige kant.

Het voorbije schooljaar werden 1.383.596 Vlaamse leerlingen geteld en 1.026.189 Franstalige (sociale promotie telkens inbegrepen). Het Vlaamse onderwijs telt met andere woorden 57,4 procent van het totaal aantal leerlingen, maar moet het met 56 procent van de globale middelen zien te rooien. Voor het Vlaams onderwijs komt dit neer op een kostprijs van 132.119 frank per leerling, voor het Franstalig onderwijs op 139.740 frank per leerling, of een verschil van om en bij de 7500 frank. □

(De Financieel Economische Tijd)

LERAARSBEROEP POPULAIR

Uit een onderzoek van het Franse Onisep bij 3000 leerlingen die hun middelbare school voltooiden, blijkt dat 18 % voor het leraarsberoep kiest, tegen 10 % voor ingenieur. De jongeren laten zich vooral inspireren door het maatschappelijk nut (47 %) en kijken pas dan naar de macht (18 %) en het salaris (15 %). □

(Het Laatste Nieuws)

ONDERWIJS-BEGROTING

Het onderwijs slurpt met ruim 186 miljard frank bijna de helft van de Vlaamse begrotingsmiddelen op. Er worden harde noten gekraakt.

1. Valorisatie van het aantal boventallige leraars.

– Besparing 200 miljoen per jaar – thans 1347 leraars ter beschikking wegens ontstentenis van betrekking.

– Valorisatie van deze boventalligen in en buiten onderwijs door bevoegdheidsuitbreiding via navorming en aangepast systeem van «outplacement».

– Reaffectatie blijft niet beperkt tot scholen met eenzelfde karakter en wordt versneld.

2. Weddeopslag van 2 procent in november 1990 wordt uitbetaald via maaltijdcheques. Besparing 740 miljoen op jaarbasis.

3. Forfaitaire kostprijs per student wordt niet voor het volle gewicht geïndexeerd. Werkingsmiddelen niet geïndexeerd, indexatie weddecomponent wordt beperkt.

4. Wedden tijdelijke docenten in hoger onderwijs van lange type die geen doctoraat hebben wordt met 5 procent verminderd. Omkadering vanaf 1 september 1991 wordt verminderd met 4,9 procent.

5. Herschikking van het onderwijsaanbod in het hoger onderwijs van het korte type. Streven naar grotere entiteiten.

6. In werkmiddelen onderwijs wordt, zoals voor universitair onderwijs, de niet-looncomponent geblokkeerd. Besparing van 202 miljoen.

7. Aantal stagiaires in onderwijs wordt herleid tot 0,40 procent van totaal personeelsbestand in plaats van 0,70 procent. Besparing van 175 miljoen. □

(Gazet van Antwerpen)

«OBJECTIEVE LEERLINGENCOEFFICIENT NIET MOGELIJK»

«Ook in Vlaanderen is het blijkbaar niet mogelijk puur objectieve criteria te stellen voor een leerlingencoefficiënt voor het secundair onderwijs.» Dat is de belangrijkste conclusie die het Nationaal Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs (N.S.K.O.) trok uit het politiek akkoord rond de omkadering in het secundair onderwijs. «Het is de bedoeling met die coëfficiënt een omkaderingssysteem te scheppen waardoor in een vergelijkbare situatie alle leerlingen eenzelfde aantal uren-leraar opleveren.» Ondanks de gunstige weerslag van het bestendig karakter van de richtlijnen is de Vlaamse Executieve volgens het N.S.K.O. te ver gegaan in het sluiten van compromissen. «Het objectieve basisconcept wordt overschaduwd door een aantal ingrijpende toegevingen aan het Gemeenschapsonderwijs. Voor het gemeenschapsonderwijs werd een uitzonderingsmaatregel voorzien die toelaat om tot aan de eeuwwisseling een voordelige uitzonderingspositie te blijven behouden», besluit het N.S.K.O. □

(De Morgen)

GEEN ONTSNAPPEN MOGELIJK

Via computers jongeren het spijbelen verhinderen en het huiswerk controleren, het kan! Eenentwintig scholen van New Jersey tot Colorado hebben een systeem geïnstalleerd waarbij de ouders via de computer de school contacteren. Zo krijgen ze informatie over het huiswerk van die dag. Maar ook een eventuele onwettige afwezigheid wordt gesignaleerd.

Canton Middle School, een school met 640 leerlingen in een arm district van Baltimore, kreeg reeds veertien dagen na de ingebruikname van het systeem dagelijks zo'n 300 oproepen. Scholen die het systeem reeds langere tijd gebruiken rapporteren dat tussen één derde en de helft van de ouders dagelijks opbellen. En het huiswerk wordt gemaakt. De kinderen lijken het gelaten te aanvaarden, want «nu hebben we geen excuus meer». □

(The Times Educational Supplement)

THUIS- ONDERWIJS MINDER STRESSEREND

«Het heersende schoolsysteem heeft het onderwijs van de opvoeding los gemaakt. Het is nog alleen bezig met het overdragen van kennis. Naar de psychologische ontwikkeling van het kind, als individuen als sociaal wezen, wordt niet gekeken. En ook de overdracht van kennis gebeurt niet goed. Er wordt te weinig uitgegaan van het kind, waardoor de kennis niet beklift. Bovendien wordt die kennis in een veel te stresserende situatie overgedragen. Stresserend voor het kind, maar ook voor de leraar.

Het kind is niets meer dan een computer die geprogrammeerd wordt. De leerstof wordt erin gestopt, en ook het gewenste, gestroomlijnde sociale gedrag. Terwijl het om een creatief, vrij wezen gaat. Met straffen en belonen wordt het gedrag gericht, maar de ware bron van de opvoeding is het inzicht van het kind.»

Jan Wilssens en Ludwina Haegeman, die aan hun kinderen thuisonderwijs geven, vinden dat ouders in het algemeen zichzelf te gemakkelijk van hun taak als opvoeder ontslaan. «Hun kinderen opvoeden dat is dan een opgave voor de overheid, de school, de pastoor...»

(De Standaard)

FRIS OPNIEUW AAN DE SLAG

In het schooljaar 1988-1989 volgden 618 ex-onderwijzers en ex-kleuterleiders een zgn. «opfris-cursus». Deze cursus wordt in Nederland op negentien plaatsen door lerarenopleidingen voor het basisonderwijs verzorgd. De cursus oriënteert de deelnemers op het basisonderwijs van nu en stimuleert hen tot herintreding in het onderwijs.

Uit een onderzoek bleek dat de grote meerderheid van deze personen (trouwens vooral vrouwen) uit is op een deeltijdse betrekking, alhoewel ze meestal niet als werkzoekende zijn ingeschreven. Ruim de helft van de cursisten heeft zich wel laten inschrijven bij een schoolbestuur voor inval- en vervangingswerk.

Twee derde van de vrouwen zegt dat de cursus hun zelfvertrouwen om weer voor de klas te gaan staan heeft versterkt. Ze denken dat het vooruitzicht op werk groter is geworden, maar bijna tachtig procent denkt dat dit niet realiseerbaar is binnen één jaar na afloop van de cursus. Nochtans had tijdens de cursus slechts 15% van hen een baan in het basisonderwijs, terwijl dit percentage na de cursus bijna verdubbelde. □

(Uitleg)

LEUGENS

Het Franstalig onderwijs krijgt onterecht handenvol geld toegestopt door Dehaene en Schiltz, zo meent de P.V.V. De Vlaamse liberalen hekelen de extra Ristornering van 300 miljoen kijk- en luistergeld: «Een eerste overwinning voor de P.S. om het kijk- en luistergeld volledig te Ristorneren». Het Franstalig onderwijs moet bovendien de in het verleden opgestapelde R.S.Z.-schulden niet betalen. Vlaanderen krijgt als compensatie de terugbetaling van een aantal R.S.Z.-schulden.

De P.V.V. noemt de begroting 1991 dan ook «die van de grote leugens». □

(Het Belang van Limburg)

ROLDOORBREKEND LESGEVEN

Jongens zijn in de klas nadrukkelijk aanwezig; meisjes houden zich op de achtergrond. En docenten benadrukken vaak deze rollen. Carla Petit en Bientje Sterringa van de K.U. Nijmegen hebben onderzocht hoe docenten en leerlingen met elkaar omgaan.

Allerlei onderzoeken bevestigen dat meisjes tot ongeveer de tweede of derde middelbare klas beter presteren dan jongens. Daarna is er een ommekeer, vooral bij de exacte vakken. Heeft dit iets met de interactie leraar-leerling te maken?

Docenten blijken vaak verschillend om te gaan met jongens en meisjes. Jongens trekken meer inhoudelijke aandacht naar zich toe, storen zich minder aan de regels (en worden dus vaker berispt), maar ze nemen vooral veel meer initiatieven (als ze daartoe de kans krijgen). Opvallend is ook dat jongens meer worden uitgedaagd om zelf oplos-

singen te zoeken, terwijl meisjes deze oplossingen worden voorgesteld.

Alle docenten zijn voor rol doorbreking maar de praktijk blijkt soms sterker dan de leer. Rolpatronen zijn immers zo sterk geïnternaliseerd dat gedragsverandering heel moeilijk wordt. De onderzoekers beklemtonen het belang van de verschillende didactische werkvormen. Groeps- en individuele lessen kan leerlingen die anders geen contact hebben met de docent aanzetten tot het nemen van initiatieven. De docent kan een beurtverdelingsysteem bedenken zodat iedereen een keer aan bod komt. Docenten zouden ook elkaars lessen kunnen bijwonen en de toegang tot de nascholing moet gemakkelijker worden.

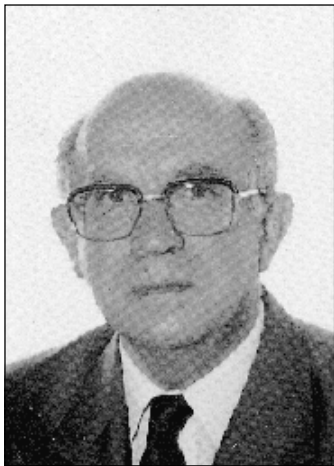
De jongeren zelf zien deze problemen niet. Meisjes kiezen bijvoorbeeld minder voor exacte vakken, omdat ze ze «moeilijker en ook minder leuk» vinden. □

(Didaktief)

A FAREWELL TO ARMS

Vorig jaar vertrokken reeds de Inspecteurs-generaal *Dambre*, *Pollentieren Vandendaele* en op 29 augustus nam *Robert Smet* afscheid van zijn collega's. Na zijn studies voor Ingenieur der Burgerlijke Genie was hij achtereenvolgens leraar in het Hoger Onderwijs en Rijksinspecteur. Sinds 1973 was hij Inspecteur-generaal voor het Secundair Onderwijs voor Technische Vakken, Plastische Kunsten en Beroepspraktijk. *Robert Smet* werd naar eigen zeggen zonder enthousiasme inspecteur en met tegenzin inspecteur-generaal. Wie de voorbije jaren met hem samenwerkte, kan echter getuigen van de geestdrift waarmee hij de problemen te lijf ging. Onder de titel *«Zwanezang»* schreef hij in beperkte oplage enkele slotbedenkingen neer, onder andere deze :

«Ik moet bekennen dat de gelukkigste jaren van mijn leven deze waren dat ik voor de klas gestaan heb. Als leraar bekommerde mij het onderwijsbeleid in genendele. Brussel, kabinet, hoofdbestuur... waren begrippen die mijn directeur courant hanteerde om ons te imponeren, maar dat lukte zelden. Het waren en bleven verre en vage begrippen. Ik vind het nog steeds een geluk dat de leerkrachten in de klas onwetend zijn van hetgeen er boven hun hoofd allemaal bedisseld wordt.»

INSPECTIE ALS WAARBORG

Niet een eventueel falen van het Rijksinspectiecorps, maar wel het feit dat de Minister van Onderwijs geen inrichtende macht meer is, dwingen tot een herstructurering van de controle- en begeleidingsmechanismen. Was het derhalve nodig dat KLASSE nr. 4 zijn toevlucht nam tot een proza waarin onwaarheden en denigrerende uitlatingen niet ontbreken ?

Overigens is het afdoende bewezen dat de vakgebonden en onderling coördinerende inspectie totnogtoe een zeer belangrijke waarborg is geweest voor de kwaliteit van het onderwijs. Of die waarborg door een betere of zelfs even goede zal worden vervangen blijft zeer de vraag.

En waarom rept KLASSE nergens over de aantasting van de morele status van de leden van het huidig inspectiecorps ?

Paul MORREN,
Rijksinspecteur.

EERLIJK

Proficiat met de keuze van de behandelde onderwerpen die up-to-date en als het ware uit de dagdagelijkse praktijk van het schoolleven en zijn problematiek geplukt zijn.

Ons compliment voor de open, gedurfde en eerlijke wijze van probleembenadering, die de

DE CONFERENTIE

De conferentie is gedaan. Leraars en inspecteurs duiken een café in. Eén man kijkt toe en hij brengt een sfeerver-slag.

«Het onderwijs gaat regelrecht de dieperik in», proclameerde hij vanop zijn bar-kruik en meteen emulgeerde hij zijn diepzinnige mijmeringen met een aanzienlijke gulp bier.

Zij hadden 's voormiddags conferentie gehad en ze hielden er de onwrikbare gewoonte op na om telkens daarna hun frustraties en neerslachtigheid in een of ander café luidruchtig door te spoelen. Gewoonlijk hadden ze op dit moment van de namiddag hun steak au poivre met frieten en mayonaise al

geruime tijd binnen, maar deze keer was dit punt van hun programma wat op de achtergrond verzeild geraakt.

«Conferentie, dat is door hogerhand georganiseerd tijdverlies», declameerde hij. Zijn collega's prezen zijn dichterlijke visie en meteen bestelden ze nog een glas inspiratie.

«Conferentie, dat is kinderpraat van grote mensen», sprak hij tot het schuim op zijn glas. Het schuim luisterde aandachtig.

Bij de eerste de beste gelegenheid zou hij de inspecteurs deze onverbloemde waarheid eens onder de neus wrijven. Ze beaamden het allemaal, het was vandaag al te gortig geweest...

Toen ging de deur van het café open en met hun diplomatasje in de hand traden de inspecteurs binnen. Ze wilden hun wijsheid ook even laten nadobberen op een heerlijk streekbierje.

«Zo», openden ze het gesprek met een brede Mona Lisa-glimlach op de lippen, «jullie genieten ook even na. De boog moet wel eens ontspannen worden. En wat denken jullie van de conferentie ? Prachtig geslaagd, nietwaar ! In jaren hebben we niet zo efficiënt gewerkt!». De schoolmeesters knikten allemaal heftig en elk op hun beurt trakteerden ze de inspecteurs op het duurste streekbier dat ze er in huis hadden.

Dirk DESMADRYL, Poperinge

ZAK

Tien jaar geleden publiceerde de Tsjechische auteur Jarislav Zak het vermakelijke boekje «Hoe houd ik het uit op school?». Daaruit deze typologie van de directeur. Duidelijk geen manager. Toch herkenbaar.

Het behoort tot de voornaamste taken van de directeur onhoorbaar door de gangen te sluipen en aan de klasdeuren te luisteren of er behoorlijk wordt les gegeven. Te dien einde draagt hij lichte mocassins met rubberzolen. Onder het vrije kwartier observeert hij de surveillanten bij de uitoefening van hun functie. Stormt een te laat gekomen leraar na het bellen met drie treden tegelijk de trap op, dan duikt zijn superieur plotseling als een fantoom op uit een donkere hoek van de gang, posteert zich dreigend voor het klaslokaal en kijkt veelbetekenend naar de klok.

Van tijd tot tijd komt de directeur in de klas om de les in hoogst eigen persoon bij te wonen. De docent snelt hem tegemoet en beiden maken een stijve buiging en geven elkaar plechtstatig een hand tot grote hilariteit van de leerlingen.

Leraars koesteren respect voor hun chef, wiens macht zich manifesteert in de gevreesde bullen en documenten, die decreet, verordening en encycliciek worden genoemd. Een hobby van de baas is het «doorzagen» over iets. Hij stuit hierbij niet zelden op een strijdlustige onderdaan, die de oppositie tegen het wettige gezag organiseert.

Afen toe breekt er een opstand onder de frikken uit, als de strenge baas een rookverbod voor de leraarskamer uitvaardigt. Het gebeurt gewoonlijk op aandringen van een fijn besnaarde docente die niet tegen de walm van goedkope sigaretten kan,

geschiedt slechts dan, wanneer de baas zelf niet rookt. Zoals over het algemeen de hobby's en stokpaardjes van de baas zich in het totale karakter van de bewuste school weerspiegelen. Hier zij herinnerd aan een klassiek voorval dat zich heeft afgespeeld op een illustere school. De directeur, een pingpongcrack, liet een pingpongtafel in de leraarsbibliotheek neerzetten. Nadat hij zijn onderdanen in dit edele spel had onderwezen, versloeg hij ze elke dag weer onder vrolijk gejuich en gejoel.

Een ijverige leraar die het als zijn plicht beschouwde zo diep mogelijk in de geheimen van de lievelingssport van zijn superieur door te dringen, ging buiten schoolverband om vlijtig aan het trainen en betrad terdege voorbereid het strijdperk voor een wedstrijd met zijn meester en superieur. In de hitte van de strijd vergat hij dat het voor iemand die op de onderste sport van de hiërarchie staat, beslist ontoelaatbaar is om zich op de pingponggladder boven zijn directeur te plaatsen. Toen hij zijn tragische vergissing bemerkte, was het al te laat en ondanks zijn eerlijk pogen lukte het hem niet meer het spel te verliezen. Waarop de volgende dag prompt het pingpongen in de school en de naaste omgeving door middel van een in strenge toon gestelde circulaire werd verboden.

De entree van een nieuwe directeur pleegt van kloeke hervormingen vergezeld te gaan, waardoor de verouderde gebruiken uit het tijdperk van de afgedankte heerser weggevaagd worden. Sleutels krijgen nieuwe nummers, rode vloeibladen in de schriften worden door blauwe vervangen en de conciërge moet de broodjes in de pauze in plaats van naar de eerste nu naar de tweede verdieping brengen. Waarmee de eerste ijver van de nieuwe heerser bekoeld is en de school in de oorspronkelijke toestand van een geërbiedigde sluimer terugvalt. □

KNELPUNT

In deze rubriek confronteren we u telkens met een probleemsituatie en reacties van leraars daarop. Hoe zou u reageren en waarom?

HET PROBLEEM

Er is een schoolreglement waarvan verondersteld wordt dat alle leerlingen dat naleven. Eén regel daaruit ziet u echter niet haalbaar in de dagelijkse schoolpraktijk. Hoe reageert u?

DE REACTIES

Leraar A: Ik lap die regel aan mijn laars en doe alsof ik overtreders niet opmerk.

Leraar B: Ik houd me «pro forma» aan de regel maar laat systematisch uitzonderingen toe.

Leraar C: Ik leg me neer bij de regel en eis dat de leerlingen dat ook doen.

Leraar D: Ik toon aan de leerlingen mijn twijfels over de regel en samen zoeken we een oplossing.

Leraar E: Ik stel langs officiële weg alles in het werk om die regel uit het schoolreglement te halen. Tot nader order eis ik wel dat hij wordt toegepast.

EEN UITWEG

Regels moeten het samen-

leven op school gemakkelijker maken voor iedereen. Sommige regels doen echter net het tegenovergestelde. Bij elke regel kunt u bovendien situaties bedenken waarin het verstandiger is hem niet na te leven. Ga er echter altijd van uit dat **uitzonderingen** de regel slechts bevestigen.

De leraar moet ervoor zorgen dat de leerlingen de regels **kennen** en ook toepassen. Daarbij gelden niet de woorden van de leraar, wél zijn **daden**. Dat hebben leerlingen snel door. We kunnen ook niet zomaar elke dag nieuwe regels bedenken en oude afschaffen. Toch kunnen regels achterhaald zijn en moeten we ze durven **herzien**. Regels die mensen in een keurslijf drukken moeten kunnen vervangen worden door meer soepele afspraken.

Hoe dat kan gebeuren hangt samen met de **cultuur** van uw school. De kop in het zand steken is echter de slechtste oplossing. □

INSPECTEUR BOOS

Op p. 13 van KLASSE 4 worden de lezers uitgenodigd om te reageren, en dat doen we dan maar langs deze weg.

1. De titel op p. 4 : De inspecteur krijgt zijn rapport.

Van wie krijgt de inspecteur dit rapport? (De artikelen zijn nergens ondertekend, niemand heeft verantwoordelijkheid op zich genomen) Van de redactie van Klasse? Mogen we dan vragen wat die van de inspectie afweet? Van de studiedag van de stichting Lodewijk de Raet? Waar de meeste inspecteurs, na inzage van het gedirigeerd programma, geweigerd hebben op in te schrijven, waar de toch aanwezige inspecteurs het voor meer dan 90% met de verkondigde stellingen oneens waren en waar niets van de aangekondigde discussiemogelijkheid is in huis gekomen... zoals door sommigen bij voorbaat werd vermoed.

Of van de Commissie van 14 deskundigen ? **Waarvan ons wordt medegedeeld dat ze niet werden gekozen uit de belang-**

engroepen : hoe kunnen ze dan deskundig zijn ? En hoe moet men in een democratisch land en een rechtsstaat zo'n werkwijze beoordelen ?

O ja, waren er «hoordagen» ? Gelieve te melden hoeveel onderwijsinspecteurs «gehoord» werden !

2. Inleidende zin op p. 4 : «Er trekken meer dan 1.000 inspecteurs door het Vlaamse land.»

Maar op p. 13 wordt ons onthuld dat wanneer men het voor alle netten en alle niveaus bij de mensen houdt die de titel van onderwijsinspecteur mogen voeren dat er beslist niet meer dan 260 zijn ! En de titel van het dossier liegt er niet om (van Klasse zouden we niet hetzelfde durven zeggen !); het gaat hem duidelijk om de inspectie, niet om verificateurs niet voltijdse begeleiders en nog andere mensen. Werden de inspecteurs van de trammaatschappijen, de elektriciteitsbedrijven, de werkloosheidscontrole en dies meer misschien ook nog meegerekend ? Wat op p.4 met klem wordt beweerd is op p.7 een voorzichtige raming geworden ! Wat met klem gebleven is, is een treffend staaltje van journalistieke oneerlijkheid.

Zeg, weten jullie hoeveel mensen er voor Klasse werken ? Dat zijn er enkele honderden, allicht meer dan duizend :

redacteuren, administratieve staf, al die leden van het papierleverantiedbedrijf, van de drukkerij, van de producenten en de verdelers van de bureau-meubelen, van het elektriciteitsbedrijf, van het onderhoudspersoneel, van...

3. Nog steeds de inleiding opp. 4 : «De rechtstreekse controle en begeleiding met inspecteurs, verificateurs, homologatie en onderwijsbegeleiders kost elk jaar 730 miljoen.»

Waarom staat nergens te lezen.

1° hoeveel de eigenlijke onderwijsinspectie kost want nogmaals, daarover gaat volgens de eigen titel het artikel ?

2° wat de gemeenschap krijgt voor het goede geld ? Met geen woord wordt gerept over wat de inspectie heeft gepresteerd en nog presteert. De inspecteur krijgt helemaal niet zijn rapport, hij krijgt de bons.

Laten we dat met Klasse ook eens doen. We bedoelen nog niet onmiddellijk de bons geven (alhoewel...) maar gewoon overal gaan vertellen hoeveel eraan wordt uitgegeven zonder melding te maken van wat het betekent en onderwijskundig kan of zou kunnen opbrengen.

4. En nog steeds die inleiding op p. 4 : «Toch weet niemand precies hoe het inspectielandschap eruit ziet...»

Zo, niemand en dus ook niet Klasse en de Commissie van 14 deskundigen weten dat. Hadden ze dan niet moeten beginnen met het aan de weet te komen ?

Wat heel gemakkelijk had gekund en tot een concreet ingevulde landschapstekening had kunnen leiden. Maar dan had men misschien over de inspectie de inspectie moeten raadplegen !

Eindelijk zijn we toch ook eens akkoord : «Wie het probeert te vernieuwen stoot op **vaagheid...**». Daar zijn de vernieuwers inderdaad op gestoten; vaagheid in de afbakening van de bevoegdheid (b.v. : (p.5) «niet het proces, wel het produkt. Al zijn beide niet volledig van mekaar los te maken.»), de samenstelling, de verhouding tussen de verschillende in het vooruitzicht

gestelde inspectiekorpsen.

5. P. 4: «Inspectie en begeleiding is twee»

«Reisbewijzen!», vroegle treincontroleur, «Asjeblijft, mijnheer en als u mijn vervoerbewijs heeft gecontroleerd, wil u me dan ook even begeleiden waar ik moet overstappen om...». «Spijt me, meneer, maar ik mag alleen controleren. Voor begeleiding moet u zich tot mijn collega wenden!»

Is het een soortgelijke situatie die men in het onderwijs wil creëren? Met als argument een bewering die nergens op steunt: «De verstrengeling van beide functies kon tot nu toe al te gemakkelijk leiden tot rolconflicten en een vertroebelde relatie tussen inspectie en leerkrachten.» Misschien zijn er enkele voorbeelden aan te wijzen van een vertroebelde relatie tussen inspectie en leraar. Misschien. In elk geval uitzonderlijk. Voor het overige is het een feit dat het inspectiekorps al vele tientallen jaren functioneert, **dat geen enkel lid ooit met een rolconflict heeft moeten worstelen en dat geen enkel instellingshoofd of leraar terzake ooit zijn beklag heeft gemaakt.**

Meer nog. In het Vrij gesubsidieerd onderwijs heeft de Rijksinspectie alleen maar controlerende bevoegdheid. Telkens en opnieuw hebben de instellingshoofden, al was het dan vrijblijvend (en niet zelden de leraar) verzocht dat er ook pedagogische begeleiding en evaluatie zou worden gegeven met als verantwoording: het is interessant om weten en controle, evaluatie en begeleiding zijn nu eenmaal niet te scheiden.

Met welk recht gaat men nu plots beweren dat controle en begeleiding moeten gescheiden worden?

6. Met welk recht?

Zelfs Klasse kan er niet te buiten om er op p. 4 allusie op te maken. Er werd een politiek akkoord gesloten dat grondige wijzigingen in de onderwijswereld terecht brengt. Nu moet dit akkoord worden ingevuld en daarbij is gebleken dat het inspectiekorps in zijn huidige gedaante er niet in past. Daarom

en niet omdat de werking en de doeltreffendheid van de inspectie te wensen overlieten moest een gedaanteverwisseling worden doorgedreven en moest daarvoor een verantwoording worden verzonnen.

7. De nieuwe inspecteurs, p. 4-5.

Wat de nieuwe inspectie worden zal, moet nog bewezen worden. Wat al lang bewezen is, is dat vakinspectie een soliede waarborg is voor de kwaliteit van het onderwijs. En er bestaan meer vormen van coördinatie tussen de vakinspecteurs dan men schijnt te vermoeden.

Voor het overige is het deskundig advies vaag en verwarrend. Zo wordt uitdrukkelijk gesteld dat de inspecteurcontroleur niet bevoegd is voor de pedagogische methodes maar krijgen we enkele regels verder te lezen: «Indien bij de controle kwaliteitstekorten worden vastgesteld...». Wat wel duidelijk is, is dat de inspecteur grote oren moet hebben: hij wordt het oog en het oor van de minister en hij moet zijn oor in de school te luisteren leggen. Echt een duidelijke taakomschrijving! Nog minder duidelijk want helemaal afwezig is het antwoord op logisch oprijzende vragen als: **Welke is hiërarchisch de verhouding tussen inspectie en begeleiding?** Hoe wordt de coördinatie gestructureerd? Wie neemt initiatief, wie rapporteert en is daarvoor verantwoordelijk? Wat met in gebreke blijvende leraren en wat als aanmoediging en referentie voor zeer goede leraren?

Wie...? Wat...?

«Je mag leraars niet verplichten tot het uitvoeren van strakke voorschriften...» «De minimumleerplannen en lessenroosters moeten nu eindelijk bij decreet worden vastgelegd.» Twee beweringen die ook al niet zo gemakkelijk aan elkaar te lijmen zijn! En er zal blijkbaar heel wat moeten gelijmd worden, niet alleen tussen inspecteurs en begeleiders want er komt ook nog een Algemene Onderwijsraad en een Dienst voor Ontwikkelingswerk.

En dan weer vooringenuemenheid, a priori's en beledi-

gingen aan het adres van de huidige inspectie: «De toevallige inspectie van één uur bij één leraar zegt dan ook niet veel.» Wanneer de inspecteur weet dat hij te doen heeft met een beginnend leraar of met een leraar die begeleiding en remediëring behoeft, dan is zijn bezoek geen toeval en dan wordt het ook niet tot het bijwonen van één lesuur beperkt: dat is de gangbare regel van de inspectiepraktijk. En uiteraard zwijgt men in het artikel over het nazicht van beschikbare documenten, het gesprek met het instellingshoofd, het soms langdurig gesprek met de leraar, de ontmoeting van inspectie met leraren op studiedagen met wetenschappelijke en didactische inhoud en inspraak van de leraren, de vergaderingen van leerplancommissies en stuurgroepen, de vakbladen,...

In de toekomst «strijkt een inspectieteam neer op de school». Strijken is alleszins het gepaste werkwoord want het betreft vogels van zeer diverse pluimage. Waarin het geluk van de inspecteur niet op zal kunnen want hij zal de soep mogen proeven!

Oja, wie en op grond waarvan beslist waar, wanneer en hoe lang men ergens naar toe gaat?

8. P. 9-10 De inspecteur in mijn klas

Hugo, Yvo, René, Eric, Mark en Diane (nu weten we meteen wie ze zijn!) doen – toevallig (!) alle zes in een stijl die verdacht op die van de Klasse-redactie lijkt – mededelingen over de inspectie. Mogen we de originelen even inzien? En vermits Klasse toch in soortgelijke mededelingen geïnteresseerd is, kunnen we er probleemloos enkele honderden bezorgen van instellingshoofden, leraren, instellingen en verenigingen waarmee de inspectie heeft samengewerkt... maar die andere klanken zullen laten horen.

Aangezien dat de aangewezen procedure voor Klasse blijkt te zijn, zullen we deze reactie, die we hopen in het tijdschrift te zien gepubliceerd worden, **niet met namen ondertekenen** maar als

les inspecteurs anciens.

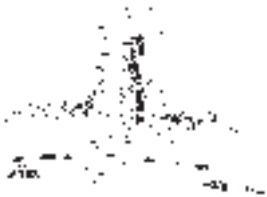
NASCHRIFT

De taalfouten in deze brief lieten we staan, al bestaat er geen gevaar voor dat de stijl anders verdacht veel op die van KLASSE zou lijken. Als dat wel het geval was met de getuigenissen van leraars over de inspecteur in hun klas (Klasse 4), lag dat aan het feit dat dit uitgeschreven telefoongesprekken waren met willekeurige leerkrachten uit het adressenbestand. Zonder één uitzondering stonden die erop dat hun naam niet zou worden vermeld uit vrees voor represailles. Dat de inspecteurs hun brief niet ondertekenen heeft waarschijnlijk heel andere oorzaken maar zegt evenveel over de uitstekende relatie. In principe drukken we geen naamloze brieven af maar we wilden onze lezers deze lectuur toch niet onthouden. U leest niet elke dag een nota van de inspectie. We zijn er echter van overtuigd dat deze bedenkingen niet geformuleerd werden in naam van de inspectie. (Deskundigen zijn alleen deskundig als ze uit de belangengroepen komen! Geen enkele inspecteur heeft ooit een rolconflict gehad, laat staan een klacht geboord! Enz.)

Tussen de regels hoort u ook de schoten op de pianist, in dit geval op KLASSE. Deze inspecteurs zien dit tijdschrift liefst zo snel mogelijk verdwijnen. Zij zullen echter moeten leren leven met een blad en een onderwijs dat mondig is en niet automatisch knipt voor gelijk wie. Onderwijsmensen zijn op een volwassen manier bezig met een ernstig beroep: jonge mensen opvoeden. Daarbij duiken voortdurend problemen en conflicten op, ook met de inspectie. Als die er volgens deze brieven niet zijn, nemen zij niet alleen een loopje met de waarheid maar ook met de intellectuele eerlijkheid waarmee dit blad wordt gemaakt en waarmee tienduizenden leraars elke dag voor de klas staan. Deze brief zegt alles over de stuiptrekkingen van een Ancien Régime en weinig over KLASSE of het rapport van de Commissie Monard, al pretendeert hij het tegendeel. Met alle respect voor de inspecteurs die hun werk met veel beroepsernst uitvoeren. Zij gaan daarbij net als andere onderwijsmensen geen discussie of kritische evaluatie uit de weg. □

EENVOUDIG SCHRIJVEN IS GELD WAARD

U bezit de gave om vlot leesbaar te schrijven, zonder moeilijke woorden, helder, origineel, concreet. U vertelt iets dat een breed publiek aanspreekt. Dan daagt het Secretariaat van het Internationaal Jaar van de Alfabetisering u uit om in uw pen te kruipen.

Zij organiseren nl. een wedstrijd **Eenvoudig leesmateriaal**. Auteurs worden aangemoedigd een boekje te schrijven dat ook voor volwassenen met weinig leeservaring bevattelijk en plezierig om lezen kan zijn. Deze boekjes zullen professioneel en met een promotiecampagne worden uitgegeven. Er is een prijzenpot van 100.000 fr. voorzien. Tot 1 november kan u uw teksten sturen naar het Secretariaat. En krijg ik nu ook een prijs? □

Inlichtingen : Administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming, Secretariaat Internationaal Jaar van de Alfabetisering, Parochiaanstraat 15, 1000 Brussel. Tel. 02-510 37 21.

COMPUTERS EN ONDERWIJS

Het Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren (U.I.A.) en de vereniging «School en Computer» organiseren voor de 10de maal het symposium en de praktijkbeurs «**Computers en Onderwijs**», op 13 oktober in het aulagebouw van de U.I. Antwerpen.

Lezingen, o.a. over toekomstperspectieven zoals telecommunicatie tussen scholen, een praktijkbeurs waar auteurs en gebruikers educatieve software demonstreren en stands waar bedrijven soft- en hardware en

aanverwante producten voor het onderwijs tentoonstellen, brengen u op de hoogte van de meest recente ontwikkelingen. □

Inlichtingen : U.I.A.-C.B.L., Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk. Tel. 03-820 29 60.

ENERGIEKE PRIJZEN

Naar jaarlijkse gewoonte organiseert Electrabel opnieuw een reeks **wedstrijden voor leerlingen** uit de twee laatste jaren van het secundair onderwijs in de provincies Antwerpen en Limburg.

Voor elk onderwijsniveau is er een aparte wedstrijd. Leerlingen uit het A.S.O. maken bijvoorbeeld een verhandeling over een actueel energieprobleem of verslaan een tentoonstelling omtrent energie. Leerlingen uit het T.S.O. of het B.S.O. kunnen bijvoorbeeld een volledige elektrische binnenhuisinstallatie ontwerpen.

Tal van prijzen zijn voorzien. In de klaswedstrijd krijgen de drie beste projecten van elke klas een prijs. In de schoolwedstrijd worden de inzendingen van de verschillende scholen met elkaar vergeleken en worden wederom de drie beste bekroond. □

Inlichtingen : Electrabel, Mechelsesteenweg 271, 2018 Antwerpen. Tel. 03-280 06 67.

JONGEREN MAKEN RADIO

«*Blind date*» is een wedstrijd voor jongeren van 15 tot 18 jaar die een radioprogramma willen maken over aspecten van de hiphopcultuur. In 30 minuten moeten ze een eigen visie op tape zetten. Songs, interviews, geluidsfragmenten, archiefmateriaal, eigen rhymes, beats en samples kunnen in een programma worden verwerkt. □

Inlichtingen : De Verbeelding, Hiphop-radiowedstrijd, Hoogpoort 50, 9000 Gent. Tel. 091-25 14 40. Inzenden vóór 20 oktober.

KIJK EN LEER

* Provinciaal Museum voor Religieuze Kunst, Begijnhof 59, 3800 Sint-Truiden, tel. 011-68 85 79.

- «**Laat-Gotische beeldsnijkunst** uit Limburg en grensland» : van 1 september tot 11 november.

Een unieke overzichtstentoonstelling van de **heiligenverering** in deze streek. Er is een speciaal klas- en gezinstarief én een lesbief voor leraars.

* Foundation Helan-Arts v.z.w., Luiplegem 77, 2680 Bornem, tel. 03-889 01 69.

- «Monumental» : tot 25 november.

In Bornem, Mariemont, Lier en Brussel (Maloupark en Kinopolis) wordt een tentoonstelling georganiseerd van **hedendaagse monumentale beeldhouwkunst** uit Vlaanderen en Wallonië, waardoor beide gemeenschappen elkaars kunst leren kennen.

* Cultureel Centrum Brussel, Sint-Nikolaaskerk, Marjoleinstraat 10, 1210 Brussel, tel. 02-216 67 48.

- «Monumentendagen» : van 9 tot 23 september.

Een tentoonstelling in het kader van de Open Monumentendag 1990, met werken van o.a. *Floris Jaspers* en *Frans Masereel*.

* Museum van Hedendaagse Kunst, Leuvenstraat 32, 2000 Antwerpen, tel. 03-238 59 60.

- «De verzameling II» : tot 4 november.

Het Mukha presenteert een selectie uit haar **aanwinsten** van 1988 en 1989.

* Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Museumstraat 9, 1000 Brussel, tel. 02-513 96 30.

- «Verzameling Goldschmidt» : van 21 september tot 16 december. *Alla Goldschmidt* schonk een **unieke collectie** schilderijen, tekeningen en beeldhouwwerken aan het Museum.

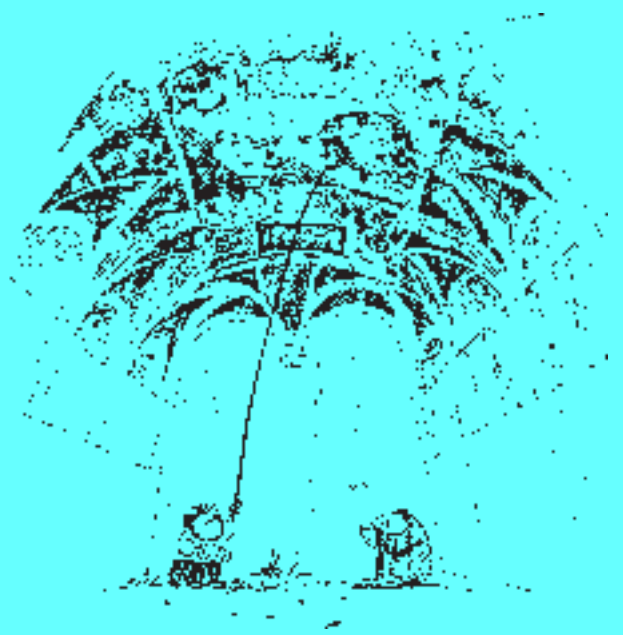
* Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt 22, 2000 Antwerpen, tel. 03-233 02 94.

- «**Geneeskunde** in de Zuidelijke Nederlanden (1475-1660)» : van 1 september tot 25 november.

In deze periode werd de scholastieke traditie verlaten voor eigen waarnemingen en experimenten, met een hoogtepunt bij *Andreas Vesalius*.

* Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Plaatsnijdersstraat 2, 2000 Antwerpen, tel. 03-238 78 09.

Het publiek kan de vaste verzameling bewonderen in de vernieuwde zalen tijdens de **open deur-dagen** op 20, 21, 27 en 28 oktober. □

LEREN ANIMEREN

Vrije tijd krijgt steeds meer betekenis en vrijetijdsanimatie wordt een echte «kunde». Er ontstaat dan ook steeds meer vraag naar vakbekwame mensen die re-creatieve activiteiten initiëren, stimuleren, programmeren en begeleiden.

De Sociale Hogeschool in Brussel start dan ook een driejarige dagopleiding tot vrijetijdsanimator. Hoorcolleges, opdrachten, demonstraties, excursies, stages en projecten brengen de nodige inzichten en vaardigheden aan. De Brusselse regio met haar veelzijdig vrijetijdsaanbod wordt daarbij optimaal benut als leerwerkplaats. □

Inlichtingen : Sociale Hogeschool, Hoger Instituut voor Maatschappelijk en Cultureel Werk, Herman Dubois-Bricout, Poststraat 111, 1210 Brussel. Tel. 02-218 17 05.

COMPUTER IN DE KLEUTERKLAS

In het artikel «Computer in de kleuterklas» in KLASSE 4 vertelde kleuterleidster Jenny Vandebussche over het gebruik van de computer in de kleuterklas. Hierop kwamen tal van reacties. Geïnteresseerden verwijzen we graag naar Jenny Vandebussche zelf en naar Jan Himpe, haar directeur. □

U kunt hen contacteren via de Rijksbasisschool, Boomgaardstraat 21, 8720 Kuurne.

Tel. 056-71 36 53.

VROUW IN DE SAMENLEVING

De postuniversitaire cyclus «Vrouw en Samenleving» van de U.I.A. bestaat dit academiejaar uit drie themagerichte modules van 10 weken :

- De vrouw in de jaren negentig : leidend of lijdend in de gezondheidszorg ? (van 3 oktober tot 5 december op woensdagmiddag van 14 tot 17 u.).
- Geschiedenis van het denken

van en over vrouwen (van 11 januari tot 15 maart op vrijdagmiddag van 14 tot 17 u.).

- Vrouw in/en onderwijs (van 27 februari tot 22 mei op woensdagavond van 19 tot 22 u.).

Deze modules zijn toegankelijk voor houders van een diploma hoger onderwijs die hun (theoretische) kennis over de situatie

van de vrouw willen uitdiepen. Belangstellenden kunnen één of meer modules volgen en krijgen een getuigschrift nadat ze met succes drie modules gevolgd hebben, eventueel over verscheidene jaren gespreid. Voor het academiejaar 1991-1992 wordt reeds gedacht aan een module over vrouwen in andere culturen. □

Inlichtingen : Vrouwenstudies U.I.A., Uni-

versiteitsplein 1, 2610 Wilrijk, tel. 03-820 28 50. Het inschrijvingsgeld bedraagt 4000 fr. per module.

RAPPORTEREN OVER HET MILIEU

De Cursus Milieu-effectrapportering is een nieuw initiatief van de Interfacultaire Werkgroep Leefmilieu-Stadsecologie van de V.U.B. De cursus richt zich tot de verschillende groepen die professioneel bij milieueffectrapportering betrokken zijn. Basis cursussen, specifiek op maat gesneden colleges, case-studies, een vaardighedenblok en een evaluerend luik, afgerond met een beperkte stage en een eindrapportering leiden tot een getuigschrift.

Dit programma is een aanvulling op de reeds 15 jaar bestaande Bijzondere Licentie in de Menselijke Ecologie (zie KLASSE nr. 6) en staat open voor houders van een universitaire of H.O.B.U.-diploma van het lange type. Andere geïnteresseerden kunnen eventueel op basis van hun curriculum worden toegelaten. □

FILM IN GENT

Het 17de Internationaal Filmgebeuren van Vlaanderen-Gent zal dit jaar plaatsvinden van 10 tot 20 oktober. De organisatoren willen een panorama bieden van de wereldcinema, met aandacht voor de film in al zijn facetten, genres en stijlen.

Typisch voor Gent is het hoofdthema «De impact van muziek op film», met voor de zesde keer een competitieve sectie met een twaalfstal speelfilms en met de jaarlijkse bloemlezing muziekfilms.

De recente productie van Groot-Brittannië en Ierland wordt

LERAARS NAAR DE INCAS

Peru, de Inca's. Fascinerende woorden die een hele wereld oproepen. Drieduizend jaar Peruviaanse geschiedenis hebben uiteindelijk geleid tot **het rijk van de Inca**, dat zelf geen honderd jaar heeft standgehouden. Na de Azteken zijn nu de Inca's te gast in het Jubelpark te Brussel.

450 meesterwerken van de precolumbiaanse kunst van Peru, uit meer dan 40 Peruviaanse, Noordamerikaanse en Europese musea illustreren een betoverende en verdwenen beschaving. Een honderdtal van deze werken komen uit de eigen, rijke collectie van het museum.

De tentoonstelling «Inca-Perú» loopt van 21 september tot 31 december. Er is een prachtige, tweedelige catalogus voorzien (verkrijgbaar in alle kantoren van de Kredietbank). De educatieve dienst plant tal van omkaderende activiteiten. Er zijn speciale rondleidingen voor schoolgroepen én er is een **open-deurdag voor leraars** op maandag **24 september** (om 10 u. en om 14 u.). □

Inlichtingen : Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Jubelpark 10, 1040 Brussel. Tel. 02-734 40 11.

speciaal in de kijker gezet. De Nacht van de Film wordt naar de laatste dag verschoven en vormt zo een feestelijke apotheose voor deze 17de uitgave. □

Inlichtingen: Internationaal Filmgebeuren, Persdienst, Kortrijksesteenweg 1104, 9820 Gent. Tel. 091-25 25 12.

BEDRIJFSOPLEIDING

Het Hoger Instituut voor Bedrijfsopleiding van Gent start in oktober officieel met een **Postgraduaat Bedrijfscommunicatie en -management**. Het programma omvat 7 modules, die naar eigen keuze kunnen worden gecombineerd. Deze modules beslaan 45 lessen, verspreid over 15 weken van 3 u.

Le Français des Affaires, English for Business, Wirtschaftsdeutsch, Public Relations, Reclame en Bedrijfsmanagement werden vorig academiejaar grondig uitgetest. Nieuw is de module Informatica, bestaande uit 6 thema's van 24 lessen. Alle cursussen worden afgesloten met een examen. Voor de taalvakken wordt een diploma uitgereikt door een instelling uit het desbetreffende land. □

Inlichtingen: Jan Derwael, H.I.B.O., Sint-Pietersnieuwstraat 160, 9000 Gent. Tel. 091-25 00 92.

KENT U UW LAGERS ?

Voor de elfde maal organiseert S.K.F. Belgium n.v. een **wedstrijd voor de scholen van het technisch onderwijs** (richtingen mechanica en elektromechanica) en het hoger onderwijs. Naast geldprijzen kunnen de deelnemers ook tientallen stagemogelijkheden in industriële bedrijven winnen.

De vragen hebben betrekking op de theorie van lagers en hun toepassingen. Om deze stof in te oefenen stelt S.K.F. haar algemene catalogus ter beschikking van alle scholen. Na een kwalificatieproef volgt in april 1991 de finale waaraan twee leerlingen per gekwalificeerde school mogen deelnemen. □

Inlichtingen en reglement: de heer L. Vanden Bossche, S.K.F. Belgium n.v., Bazellaan 3,

1140 Brussel. Tel. 02-244 66 11.

GEZINNEN KUNT U LEREN

Het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen organiseert een over drie jaar lopende cursus «**Gezinswetenschappen**». Eén dag per week naar Brussel trekken en vlijtig studeren kan u het daarbijkorende graduaatsdiploma bezorgen.

Het programma omvat een inleiding in de verschillende disciplines die het «gezin» bestuderen en een uitdieping van de relatie tot zichzelf, de andere en de omgeving. In het derde jaar besteedt men aandacht aan de hulpverlening aan gezinnen en jongeren op materieel, geestelijk en sociaal domein.

«**Ouder worden in de samenleving**» is een kortlopend programma (oktober-april) dat niet alleen kennis wil overdragen, maar ook de attitude t.a.v. deze belangrijke bevolkingsgroep wil veranderen. □

Inlichtingen: Bond van Grote en Jonge Gezinnen, Troonstraat 125, 1050 Brussel. Tel. 02-507 89 99.

EEN COMPUTER OOK IN MIJN KLAS

Het vijfde Multidisciplinair Symposium «**Computers in Onderwijs, Onderzoek en Geneeskunde**» en de uitreiking van de «**Jongerenprijzen 1990**» (zie KLASSE 3) vinden plaats op 27 oktober op de Campus Gasthuisberg van de K.U. Leuven. Lezingen, praktijkgerichte uiteenzettingen, demonstraties en workshops willen u alles leren over het verantwoord gebruik van computers in het onderwijs. Er zijn sessies voor beginners en gevorderden en elke deelnemer kiest zelf de thema's die hem het meeste boeien. □

Inlichtingen: Sonja De Nollin, Te Boelaertlei 23, 2200 Antwerpen.

CURSUSSEN VOOR LERAARS

Mens en Maatschappij

– Toegepaste milieu-educatie rendabel ? : op 25 september. Een studiedag i.s.m. Menselijke Ecologie (V.U.B.), de pedagogische inspectie en Persoon en Gemeenschap over **de plaats van de milieu-educatie** in het onderwijs. (Organisatie : A).

– Menselijke erfelijkheid : op 26 september, 10 en 24 oktober en 7 november.

I.s.m. het Centrum voor Menselijke Erfelijkheid (K.U.L.) worden de medische, psychologische, sociologische, juridische en ethische aspecten van de **menselijke erfelijkheid** nader belicht. (Organisatie : B).

– Hoe word ik als leerkracht sociaal vaardig ? : vanaf 20 september.

– Hoe maak ik mijn leerlingen sociaal vaardig ? : vanaf 27 september.

Twee langerlopende cursussen over het ontwikkelen van **sociale vaardigheden**, zowel van de leraar zelf als van zijn leerlingen. (Organisatie : C).

– Kinderen rouwen ook : op 17 november.

Een symposium over **verlieservaringen en verlieswerking bij kinderen**. In lezingen en panelgesprekken wordt gezocht naar de plaats waar kinderen kunnen rouwen en naar de rol hierbij van o.a. de school. (Organisatie : C).

– Hulp aan dyslexie (10 en 17

oktober), Toekomstperspectief voor het onderwijs in Europa (17 oktober, met *An Hermans*), Vernieuwd verkeersonderwijs (17 oktober), Agressie bij kleuters (24 oktober), Kinderen met schrijfstoornissen (14 november), Suggestopedie (28 november), Ongeoorloofde handelspraktijken in de school (5 december) (Organisatie : F).

Vakoverschrijdend

– Cultuur op school (24 oktober), De beste leraar laat leerlingen les geven ! (7 en 14 november), Oudercontacten...een kwestie van 10 minuten per trimester (21 november) (Organisatie : F).

– Stemtechniek voor leerkrachten (vanaf 6 november) en Wegzenden van leerlingen (14 november) (Organisatie : G).

Informatica

– De automatisering in de **schoolbibliotheek** : op 26 september.

Lezingen en demonstraties waarbij termen als «integraal automatiseringssysteem» en «lokale netwerken» veel van hun geheimzinnigheid zullen verliezen. (Organisatie : D).

– ATBase (3 oktober), Didactisch boekhoudpakket activa beginnelingen (10 oktober), Lotus 1-2-3 voor gevorderden (17 oktober), Lotus 1-2-3,

versie 2.2 en macro's (24 oktober), Jaarrekening CD Rom (7 november), Axi Methodologie (14 november), Integratie WP, Lotus 1-2-3 en dBase (21 november), Werken met dBase IV (28 november), Didactisch boekhoudpakket activa eindejaarsverrichtingen (5 december) (Organisatie : E).

- Computerinitiatie : elementaire gegevens- en tekstverwerking (vanaf 2 oktober), Initiatie in MS-DOS (6 en 13 november), Installatiebeginselen van een compatibele PC (8 en 15 november), Tekstverwerking WordPerfect (vanaf 5 november), WordPerfect voor gevorderden (vanaf 8 oktober), Werken met Lotus 1-2-3 (vanaf 10 oktober), Programmeren in TurboPascal (vanaf 4 oktober), Werken met gegevensbestanden a.h.v. dBase III+ (vanaf 24 oktober), Initiatie computerlogica : opstellen van algoritmen (vanaf 6 november) (Organisatie : G).

Nederlands

- Mariken...op nieuwe wegen (17 en 24 oktober), Literair lezen...hoe pak je dat aan (17 en 24 oktober) (Organisatie : E).
 - Nederlands : werken met zakelijke teksten (28 november), Taalstimulering bij migranten in de kleuterschool (7, 14 en 21 november) (Organisatie : F).
 - Heer Halewijn, hoe haal je 't in je hoofd (7 en 14 november) (Organisatie : G).

Economische wetenschappen

- Kennismaking met het boekhoudpakket Intas (11 en 18 oktober), Topics uit het leerplan basisoptie Handel tweede leerjaar (16 en 23 oktober), Beoordelen van investeringsprojecten : een reële case-study (22 en 29 november) (Organisatie : E).
 - Nieuwe inhouden voor het vak SEI met didactische verwerking (28 november), Het leerplan Handel in het tweede jaar eenheidsstructuur

(17 en 24 oktober) (Organisatie : F).

Natuurwetenschappen en wiskunde

- Van molecule tot geneesmiddel : bezoek aan Janssen Pharmaceutica voor leraars chemie (24 oktober) en biologie (14 november), Crisis in de moderne fysica (17 oktober), Wiskundige tekstverwerking : Tex (vanaf 4 oktober), Goniometrische, exponentiële en logaritmische functies (24 oktober en 7 november) (Organisatie : G).

Vreemde talen

- Chanson française : nouvelles tendances (16 oktober), Tekstverwerking in de lessen Frans (23 oktober, 6, 13, 20 en 27 november en 4 december) (Organisatie : E).
 - Superlearning - Kommerzieller Schabernack oder neue brauchbare Wege ? (24 oktober), Teaching stress and intonation (21 november) (Organisatie : G).

Geschiedenis

- Rome (6 en 20 oktober) (Organisatie : E).

De adressen

- A. V.U.B., *Orthopedagogiek en Ortho-agogiek Volwassenen*, Pleinlaan 2, 1050 Brussel, tel. 02-641 26 20
- B. *Postuniversitair centrum West-Vlaanderen*, Ontvangersstraat 3, 8000 Brugge, tel. 050-33 94 16.
- C. *I.P.S.O.C., Lieve Van Walleghem*, Doorniksesteenweg 145, 8500 Kortrijk, tel. 056-22 15 24.
- D. *Provinciale Industriële Hogeschool*, Graaf Karel de Goedelaan 5, 8500 Kortrijk, tel. 056-21 54 65.
- E. *U.F.S.I.A., Centrum voor Didactiek*, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 03-220 46 80.
- F. *Centrum voor Didactische Vernieuwing*, VIIde-Olympiadelaan 25, 2020 Antwerpen, tel. 03-827 78 90, toestel 280.
- G. *Centrum voor Beroepsvervolmaking Leraren*, Universiteitsplein 1, 2610 Wilrijk, tel. 03-820 29 60. □

Tel. 03-322 74 69.

EERST ZIEN, DAN KIJKEN

Previews van de B.R.T.-schooluitzendingen, 's zaterdags van 10 u. tot 12 u.45. Met «Ezelsoor», het programmablok voor de basisschool en «Telescoop», het programmablok voor de secundaire school. Met de «Boekenip», telkens om 10 u.55 en met «Schoolinfo», telkens om 12 u. 15 om mee te eindigen. En, niet te vergeten, met *Ilse Van den Broeck* die alles charmant aan mekaar praat.

8 september

11 u. : Het nieuwe schooljaar 1990-1991

15 september

BASISONDERWIJS
 10 u. : Klein begonnen, groot gewonnen (3+ 4) aflevering [1]
 10 u.25 : De weide, vroeger en nu (5 + 6) [1]

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Moskou, een socialistische stad [1]
 11 u.25 : Delvend in de bodem [1]
 11 u.50 : De harmonische beweging [16]

22 september

BASISONDERWIJS
 10 u. : Oud papier, nieuw plezier (3 + 4) [2]
 10 u.23 : Kaartlegende en rooster (5 + 6) [1]

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Nowokoeznetsk, een staalstad [2]
 11 u.25 : Speurend in geschriften [2]
 11 u.50 : Resonantie [17]

29 september

BASISONDERWIJS
 10 u. : De grazende melkmachine : de koe (5 + 6) [2]
 10 u.28 : TV-Tam Tam (5 + 6)

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Oezbekistan, collectieve landbouw [3]
 11 u.25 : De jagers uit de oude steentijd [1]
 11 u.50 : Gekoppelde slingers en golven [18]

6 oktober

BASISONDERWIJS
 10 u. : Er zit muziek in oud glas (3 + 4) [3]
 10 u. 24 : Lengte en breedte (5 + 6) [2]

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Siberië, koud en rijk [4]
 11 u.25 : Het dagelijks leven in de midden-steentijd [2]
 11 u.50 : Impulsmoment [19]

13 oktober

BASISONDERWIJS

10 u. : Stadsreiniging (3 + 4) [4]
 10 u.28 : Een ondergrondse ploeg : de mol (5 + 6) [3]

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Dorpjes in de Kaukasus [5]
 11 u.25 : De eerste landbouwers uit de jonge steentijd [3]
 11 u.50 : Gyroscopen [20]

20 oktober

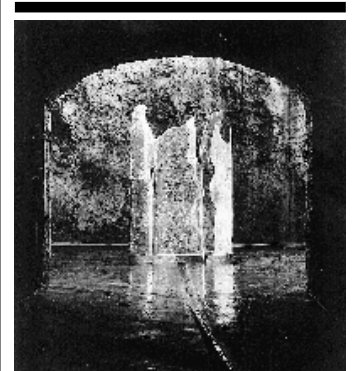
BASISONDERWIJS
 10 u. : Speel je mee met a,b,c? (1 + 2) [1]
 10 u.21 : TV-Tam Tam (5 + 6)

SECUNDAIR ONDERWIJS

11 u. : Zij waren de pioniers ! [1]
 11 u.25 : Technologie, wat is dat ? [1]
 11 u.50 : De wetten van Kepler en kegelsneden [21]

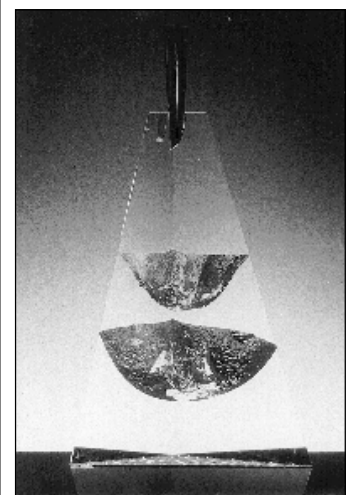
27 oktober

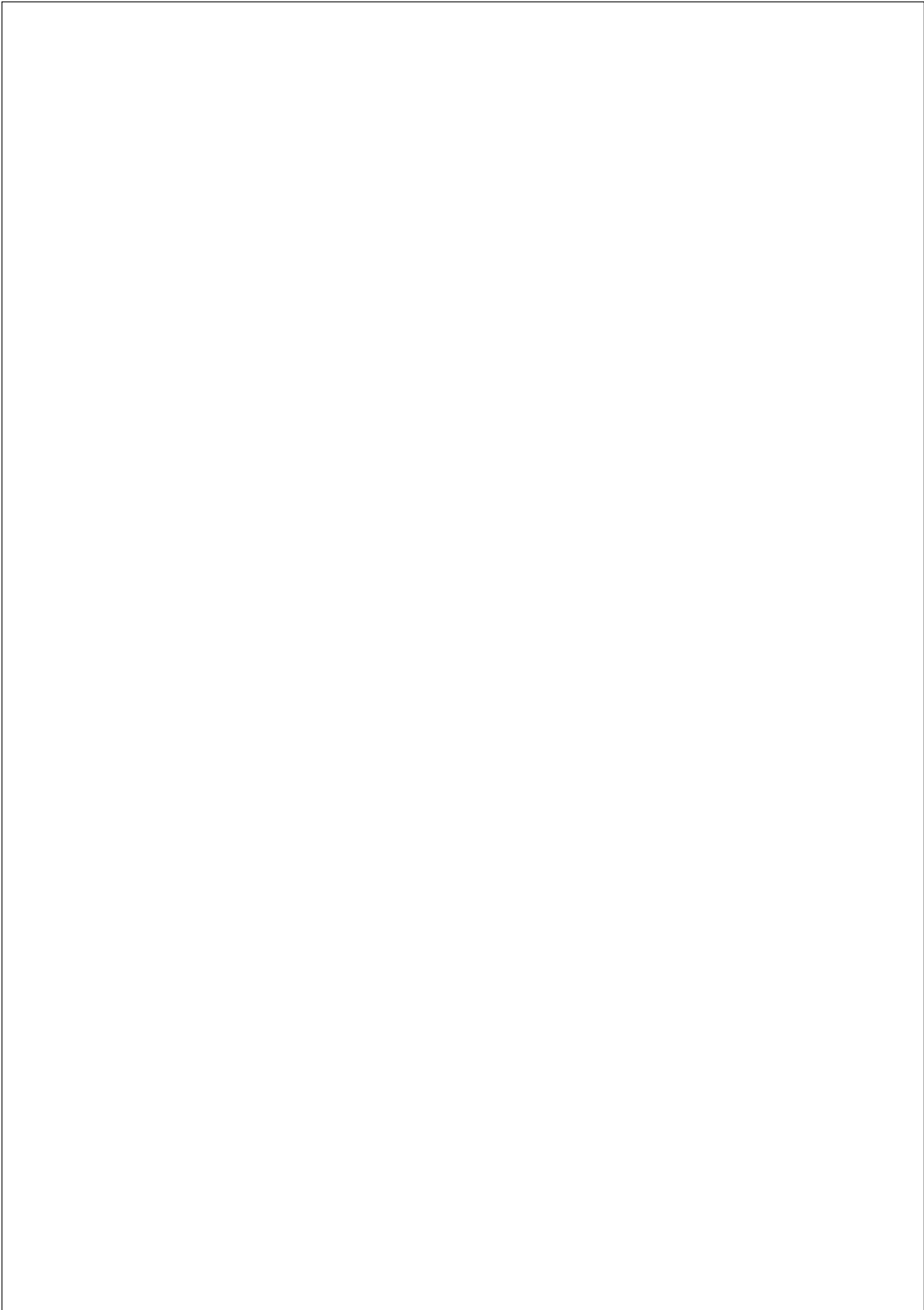
11 u. : Algemene informatie □

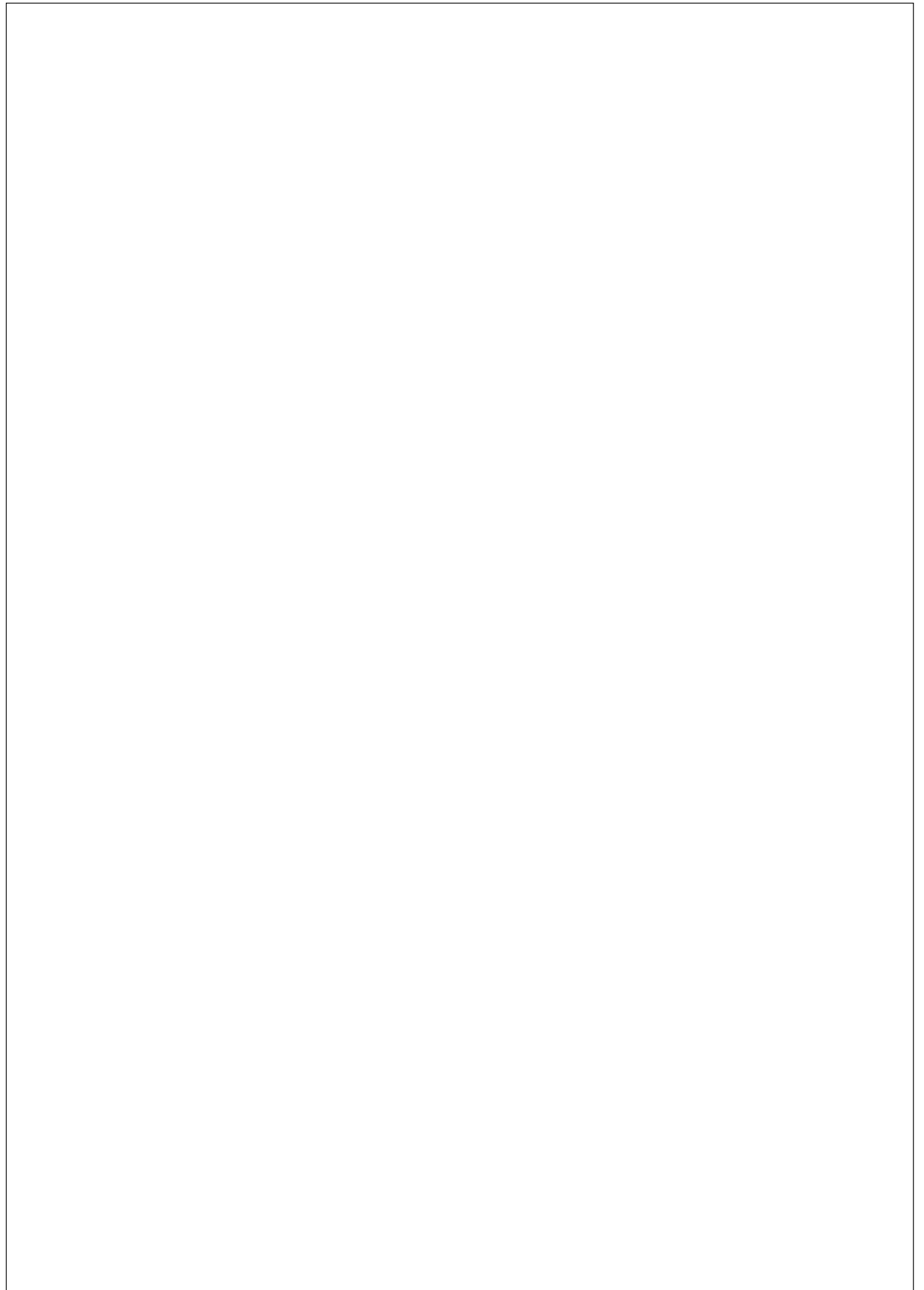

DIËP IN HET GLAS KIJKEN

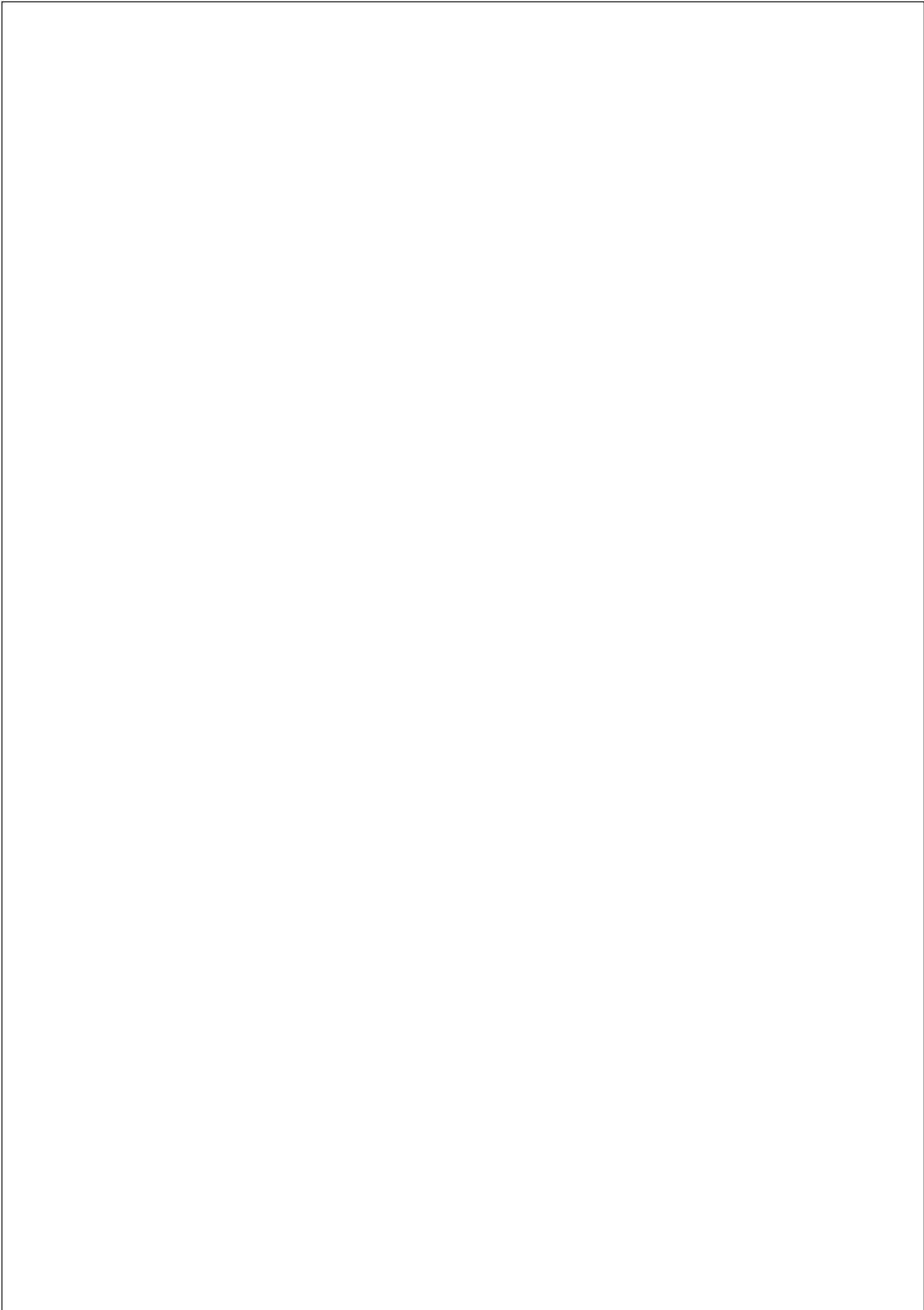
«Glas - Van drinkbeker tot kunstobject»: de historische **evolutie en techniek** in het Provinciaal Museum Sterckshof, Hooftvunderlei 160, 2100 Deurne (tel. 03-324 02 07) en **heden-daagse glaskunst** in de Provinciezaal, Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen (tel. 03-231 57 93). Tot 14 oktober. □

(advertentie)

Schoolagenda

Gust Meeus is P.M.S.-adviseur in Houthalen. Leerlingen begeleiden, hun relaties vormen, ontspanningsoefeningen geven, spiegel spelen voor ouders... Laten de problemen hem ooit los? Dit is zijn week.

M
A

Vanmorgen wacht me aan het P.M.S. een ouderpaar op, met hun dochter. Het meisje heeft moeite met de aanpassing in haar nieuwe school. Ze is na haar vierde jaar **overgestapt** naar een meer technische richting en heeft die overgang duidelijk onderschat.

Nadat we samen al de mogelijkheden op een rijtje hebben gezet, beslist ze toch maar in de gekozen richting te blijven. Ze zal contact opnemen met de vakleerkrachten en hulpvragen voor haar specifieke problemen met de leerstof.

In de drukte van de eerste schooldagen gebeurt het wel meer dat je als leerling zelf initiatieven moet nemen. Het vakantieoog en -oor van leerkrachten is dan nog niet omgeschoold naar individuele leerlingenproblemen.

P

Vandaag heb ik een samenkomst met de leerkrachten biologie van het tweede jaar. In het lessenrooster heeft de school twee uur biologie voorzien. Dat tweede uur kan worden gebruikt voor **relatievorming**.

In deze school heeft men oog voor de mogelijkheden om met een gemengd publiek te werken rond seksualiteit en relatievorming. Reeds jarenlang begeleid ik scholen in de integratie van dit aspect in hun leerpakket. Maar in nog te veel scholen blijft seksualiteit behoren tot het verborgen leerplan. Ik blijf het ook eigenaardig vinden dat men jongeren alleen bestookt met waarschuwend informatie over Aids en abortus. Hebben wij als begeleiders niets positiefs te vertellen over menselijke seksualiteit?

W
O

Het hele jaar door komen op woensdagnamiddag leerlingen **ontspanningsoefeningen** aanleren. Aan dit aspect van mijn werk ontleen ik veel arbeidsvreugde omdat ik

er ook de concrete resultaten van zie. Een leerling die er na enkele maanden in slaagt om zonder hoofdpijn toetsen af te leggen gaat veel liever naar school. Ook ouders zijn je dankbaar wanneer hun dochter voor de eerste keer in vier jaar zonder koorts aanvallen en braakneigingen mee op schoolreis kan gaan.

Jammer genoeg is dit aspect van ons werk bij het brede publiek nog onvoldoende bekend.

D
O

Deze dag is volledig besteed aan mijn zesdejaars. Zij staan voor een belangrijke keuze naar het hoger onderwijs toe. Ik ben in alle laatstejaarsklassen gaan uitleggen wat zij op gebied van begeleiding bij hun **studiekeuze** dit jaar van het P.M.S. mogen verwachten, maar ook wat zijzelf moeten doen. Nu moet ik nog met de klastitularissen overleggen hoe wij kunnen samenwerken zodat elke leerling tot een verantwoorde studiekeuze kan komen.

V
R

Vandaag heb ik een lang gesprek gehad met een bezorgde vader. Hij vindt dat zijn zoon dit schooljaar slecht is gestart en te weinig doet voor zijn studies. De vader slaagt er maar niet in om hem aan het werk te

krijgen. Doorheen het gesprek wordt het duidelijk dat hij vooral wil vermijden dat zijn zoon dezelfde schoolcarrière zou meemaken als hijzelf. En door te krampachtig te reageren op het gedrag van zijn zoon lokt hij dit gedrag juist uit. Meestal probeer ik **ouders** duidelijk te maken dat een positieve relatie met hun kind belangrijker is dan de schoolloopbaan die zij voor hun zoon of dochter droomden.

In mijn gesprekken met ouders en leerlingen merk ik dikwijls dat zij zelf reeds de oplossing van hun problemen voorweten. Ik ben alleen maar een spiegel waarin zij zichzelf duidelijker kunnen bekijken en onderzoeken.

Za
Zo

Tijd voor mezelf en mijn gezin. De problemen van An, Ali en Bruno sluipen in de week wel eens mee naar huis. Nu laat ik ze twee dagen achter en wil ik echt aandacht besteden aan mijn eigen Roel en Sara. De «goede raad» die ik in mijn werk aan anderen geef probeer ik thuis zelf toe te passen. We leren ontspanningsoefeningen en nemen ook zelf ontspanning. Ik moet niet alleen leerlingen begeleiden rond seksualiteit en relatievorming maar ook zelf kunnen **genieten** van mijn eigen relatie met Edith. Tijd ook voor tegenwicht voor mijn zittend leven: fietsen en wandelen in de Koerselse bossen om natuurlijke energie op te doen voor een nieuwe werkweek. De seizoenen in de natuur confronteren me daarbij met mijn eigen levensseizoenen.

